

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXIII/189/2017
Rady Miasta Radziejów z dnia 28 grudnia 2017 roku

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022

Grudzień, 2017 r.

Zamawiający:

Gmina Miasto Radziejów
ul. Kościuszki 20/22
88-200 Radziejów

Wykonawca:

Green Key
ul. Nowy Świat 10a/15
60 - 583 Poznań
www.greenkey.pl

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022

Właściciel firmy:

mgr Joanna Masiota - Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Joanna Kamińska
mgr inż. Łukasz Gińko
mgr Andrzej Karkowski
mgr Wojciech Pająk
mgr Daniel Wiśniewski
mgr Kamil Nabagło

Grudzień, 2017 r.

WYKAZ SKRÓTÓW

CUŚ – Centrum Usług Środowiskowych

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IZ – Instytucja Zarządzająca

LPR – Lokalny Program Rewitalizacji

MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

MOSP – Miejska Ochotnicza Straż Pożarna

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

MR – Ministerstwo Rozwoju

ORSG – Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego

POKL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

REGON - Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej

RDK – Radziejowski Dom Kultury

RPO – Regionalny Program Operacyjny

SDRR – Średni Dobowy Ruch Roczny

WFOŚ – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska

ZPPR – Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP.....	7
1.1.	PODSTAWA PRAWNA.....	7
1.2.	METODA OPRACOWANIA.....	8
II.	OPIS POWIĄZAŃ LPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	8
2.1.	OPIS POWIĄZAŃ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI NA SZCZEBLU PONADLOKALNYM	9
2.1.1.	Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 Plan modernizacji 2020+	9
2.1.2.	Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Radziejowskiego	9
2.2.	OPIS POWIĄZAŃ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI NA SZCZEBLU LOKALNYM	10
2.2.1.	Strategia Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016 – 2022.....	10
2.2.2.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radziejów.....	11
2.2.3.	Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011-2020.....	12
III.	UPROSZCZONA DIAGNOZA MIASTA RADZIEJÓW	13
3.1.	POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY	13
3.2.	SFERA SPOŁECZNA.....	14
3.3.	SFERA GOSPODARCZA	16
3.4.	SFERA ŚRODOWISKOWA	16
3.5.	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA I TECHNICZNA	17
3.6.	PODSUMOWANIE I WNIOSKI	18
IV.	OBSZAR ZDEGRADOWANY.....	20
4.1.	METODA OPRACOWANIA DIAGNOZY Z UWZGLĘDNIENIEM PRZYJĘTYCH WSKAŹNIKÓW DELIMITACJI	20
4.2.	ANALIZA SFERY SPOŁECZNEJ.....	26
4.2.1.	Zaawansowanie procesu starzenia się ludności	26
4.2.1.1	Wskaźnik – udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	26
4.2.2.	Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych	29
4.2.2.1	Wskaźnik – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	29
4.2.2.2	Wskaźnik – udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze.....	32
4.3.	ANALIZA SFERY GOSPODARCZEJ.....	33
4.3.1.	Klimat aktywności gospodarczej.....	33
4.3.1.1.	Wskaźnik – Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	34
4.4.	PODSUMOWANIE WYSTĘPOWANIA NEGATYWNYCH ZJAWISK SFERY SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ	36
4.5.	WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO.....	38

V. OBSZAR REWITALIZACJI	40
5.1. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI	40
VI. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	42
VII. WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	46
VIII. CEL REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ	48
8.1. CEL, KIERUNKI I PRZEDSIĘWZIĘCIA	48
8.2. WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU	50
IX. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	50
9.1. PRZEDSIĘWZIĘCIA GŁÓWNE	51
9.2. PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE	70
X. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI	71
10.1. Komplementarność przestrzenna	72
10.2. Komplementarność problemowa	73
10.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	76
10.4. Komplementarność źródeł finansowania	76
10.5. Komplementarność międzyokresowa	76
XI. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE MIASTA W PROCES REWITALIZACJI	78
XII. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE I HARMONOGRAM REALIZACJI W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	82
XIII. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	84
XIV. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	85
XIV. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	87
SPIS TABEL.....	88
SPIS RYCIN.....	89
WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA.....	89
ZAŁĄCZNIKI.....	90

I. WSTĘP

1.1. PODSTAWA PRAWNA

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 poz. 1023, ze zm.), określiła zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Samorządy otrzymały podstawę prawną do podjęcia kompleksowych działań służących rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Jednakże, zgodnie z art. 52 ustawy o rewitalizacji do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. Natomiast podstawą do opracowania lokalnego programu rewitalizacji są Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016) oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2017, poz. 1 875, ze zm.). Tą ścieżkę wybrało Miasto Radziejów i opracowało Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022.

Zgodne z zapisami Wytycznych¹ rewitalizacja jest definiowana jako kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada prowadzenia działań zmierzających do wyjścia ze stanu kryzysowego na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W celu opracowania diagnoz służących: wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu albo zmianie lokalnego programu rewitalizacji oraz ocenie aktualności i stopnia realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022, Burmistrz Miasta zobowiązany jest przeprowadzić analizy, w których wykorzystuje obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.

Projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 został sporządzony w nawiązaniu do „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” (ZPPR). ZPPR w zakresie rewitalizacji stanowi zestaw informacji i reguł na potrzeby opracowywania programów rewitalizacji, mających wesprzeć gminy województwa kujawsko-pomorskiego w przygotowaniu wysokiej jakości programów rewitalizacji. Mają one prowadzić do faktycznej odnowy społecznej i przestrzennej obszarów problemowych, w sytuacji, gdy jednym ze źródeł finansowania jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020.

---

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r. (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016)

1.2. METODA OPRACOWANIA

Na podstawie przeprowadzonych analiz Burmistrz Miasta Radziejów sporządza diagnozę, która jest podstawą do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Dla potrzeb opracowania diagnozy określono listę wskaźników rozwoju niezbędnych w procedurze wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Służą one przedstawieniu przestrzennego zróżnicowania Miasta Radziejów biorąc pod uwagę cechy wskazujące na koncentrację negatywnych zjawisk. Szczegółowa metoda i proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został opisany w kolejnych rozdziałach.

Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji Burmistrz Miasta Radziejów sporządza Lokalny Program Rewitalizacji (LPR). Niniejszy dokument, zgodnie z założeniami ZPPR, zawiera minimalny zestaw elementów tj.:

- opis powiązań LPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi,
- uproszczona diagnoza gminy z wnioskami,
- obszar zdegradowany gminy,
- obszar rewitalizacji gminy,
- szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji,
- wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji,
- cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk,
- lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym LPR,
- mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji,
- szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- system zarządzania realizacją programu rewitalizacji,
- system monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu LPR.

II. OPIS POWIĄZAŃ LPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 jest powiązany z różnymi dokumentami strategicznymi Miasta i pozostałymi dokumentami o znaczeniu polityki terytorialnej. Założenia zawarte w LPR wpisują się w założenia zawarte w innych dokumentach strategicznych. Opis powiązań LPR został przedstawiony poniżej.

2.1. OPIS POWIĄZAŃ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI NA SZCZEBLU PONADLOKALNYM

2.1.1. Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 Plan modernizacji 2020+

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 zakłada 4 priorytety rozwoju województwa wynikające z misji rozwoju (*Kujawsko-Pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo*), i są to:

- konkurencyjna gospodarka,
- modernizacja przestrzeni wsi i miast,
- silna metropolia,
- nowoczesne społeczeństwo.

Z powyższych priorytetów najbardziej w założenia celu rewitalizacji niniejszego LPR wpisuje się nowoczesne społeczeństwo i modernizacja wsi i miast. Nowoczesne społeczeństwo posiada bezpośrednie odniesienie do kwestii ożywienia społecznego obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów. W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 jest poruszone w kontekście aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców. Ma to prowadzić do poprawy sytuacji społecznej mieszkańców i budować spójną, aktywną i współpracującą społeczność lokalną.

Priorytet odnoszący się do modernizacji przestrzeni wsi i miast ma swoje odniesienie w przedstawionych w programie projektach przestrzenno-funkcjonalnych mających na celu utworzenie atrakcyjnej i funkcjonalnej infrastruktury społecznej, która jest również istotna z punktu widzenia realizacji zadań miękkich zawartych w LPR.

W związku z powyższym założenia LPR wpisują się w misję rozwoju i priorytety rozwoju Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego.

2.1.2. Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Radziejowskiego

Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Radziejowskiego jest dokumentem strategicznym, który wyznacza najważniejsze kierunki rozwojowe powiatu w perspektywie do 2020 roku. Zasadniczym celem Strategii jest zobrazowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej powiatu radziejowskiego, w kontekście zarówno obecnych jak i przyszłych procesów rozwoju regionalnego, powodowanych przez różnego rodzaju czynniki o charakterze wewnętrznym oraz zewnętrznym, a także przedstawienie opracowanych w toku tworzenia dokumentu, przedsięwzięć strategicznych dla rozwoju.

W strategii określono sześć celów rozwojowych, z czego 4 wpisują w założenia określone w LPR, a są to:

1. Poprawa atrakcyjności infrastrukturalnej i gospodarczej Powiatu,
2. Podniesienie poziomu kapitału społecznego,
3. Rozwój i dostosowanie systemu pomocy społecznej do potrzeb oraz zachodzących zmian demograficznych,
4. Poprawa efektywności energetycznej budynków zlokalizowanych na terenie powiatu,

5. Ochrona zabytków oraz kreowanie nowych rozwiązań kulturalno-rekreacyjnych.

Założenia LPR wpisują się w pierwsze 5 celów rozwojowych zawartych w przytoczonym dokumencie. Program zakłada przeprowadzenia działań z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców co jest powiązane z podniesieniem poziomu kapitału społecznego (cel 2). W dokumencie zawarto także działania skierowane do usprawnienia systemu pomocy społecznej i rozwoju usług społecznych dla seniorów co wpisuje się w cel 3. Działania miękkie ujęte w programie mają przeciwdziałać negatywnym zjawiskom i prowadzić do podniesienia jakości i poziomu życia mieszkańców zagrożonych i wykluczonych społecznie. Jednym z założeń programu jest także wsparcie najstarszych mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez utworzenie Dziennego Domu Pobytu.

Rozwój infrastruktury społecznej w postaci budynków, utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej i poprawa efektywności energetycznej poszczególnych budynków wpisują się w cele nr 1 i 4 opisywanej Strategii ORSG.

W związku z powyższym założenia LPR są ściśle powiązane z celami ujętymi w Strategii ORSG i wpisują się w wizję rozwoju powiatu radziejowskiego.

2.2. OPIS POWIĄZAŃ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI NA SZCZEBLU LOKALNYM

2.2.1. Strategia Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016 – 2022

Niniejsza Strategia jest dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju Miasta Radziejów do roku 2022. W strategii określono wizję, która przedstawia się następująco:

„Miasto Radziejów jest obszarem przyjaznym dla mieszkańców, wspierającym lokalnych przedsiębiorców, dbającym o stan środowiska naturalnego i kultywującym miejscowe tradycje i zwyczaje”

W następstwie określonej wizji sformułowano misję Miasta Radziejów, która brzmi następująco:

„Misją Miasta Radziejów jest zrównoważony rozwój Miasta w celu zaspokojenia rosnących potrzeb mieszkańców w zakresie poziomu życia, poprzez inwestycje w infrastrukturze technicznej, poprawę warunków życia społeczno – gospodarczego z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska naturalnego”

Następnie w odniesieniu do misji wyznaczono trzy obszary działania i przypisano do nich kierunki działań. Poniżej przedstawiono te, które wpisują się w założenia LPR:

1. Obszar działania: Społeczeństwo

1) Stworzenie warunków dla rozwoju społeczno – zawodowego miejscowej ludności realizowane przez takie działania jak:

- budowa, rozbudowa i wyposażenie obiektów aktywizacji społecznej mieszkańców (świetlice, kluby zainteresowań, związki sportowe itp.),

- szkolenie i przekwalifikowanie bezrobotnych do potrzeb rynku pracy (we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy),
  - prowadzenie i wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową mieszkańców oraz działań mających na celu przystosowanie bezrobotnych do nowych zawodów, w tym zwiększenie mobilności zawodowej,
  - tworzenie atrakcyjnych warunków do powszechnego uczestnictwa mieszkańców Miasta w życiu kulturalnym i rekreacyjnym (np. poprzez organizację kursów, wydarzeń artystycznych),
- 2) Poprawa obsługi mieszkańców w zakresie edukacji , ochrony zdrowia i pomocy społecznej, poprzez:
- zapewnienie wsparcia środowiskowego dla osób w trudnej sytuacji materialnej, osób niepełnosprawnych i starszych, w tym dostosowanie istniejącej oferty i infrastruktury do potrzeb tych osób
2. Obszar działania: Przyjazne Środowisko
- 1) Ochrona i właściwe wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i historycznego Miasta Radziejów, poprzez realizację m.in. takich działań jak:
- odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy wykorzystaniu dostępnych środków,
  - wyprowadzenie ze stanu kryzysowego zdegradowanych pod względem architektonicznym i estetycznym obszarów zabudowy miejskiej,

Założenia przedmiotowego LPR wpisują się w dwa obszary działania: Społeczeństwo i Przyjazne środowisko. Poszczególne założenia zawarte w programie rewitalizacji wpisują w kierunki działań ujęte w danych obszarach. Działania miękkie ujęte w LPR odnajdują swoje odzwierciedlenie w pierwszym obszarze działania: Społeczeństwo, które również odnosi się do aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Natomiast działania przestrzenno-funkcjonalne odnajdują swoje odzwierciedlenie w drugim przytoczonym obszarze działania, czyli Przyjazne Środowisko.

W związku z powyższym założenia LPR wpisują się w misje i cele strategiczne określone w opisywanej Strategii.

2.2.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radziejów

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przedstawia główne uwarunkowania i kierunki rozwoju polityki przestrzennej Miasta Radziejów. W zakresie przestrzenno-funkcjonalnym określono w LPR dwa projekty:

- projekt główny nr 4 Przebudowa budynku przy ul. Kościuszki 1 w Radziejowie na cele społeczne,
- projekt główny nr 5 Przebudowa budynku przy ul. Rynek 14 w Radziejowie na cele społeczne.

Funkcja, którą mają pełnić przestrzenie i obiekty ujęte w projektach po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych nie zmieni się i będzie zgodna z funkcją określoną w Studium.

LPR nie zmienia kierunków polityki przestrzennej gminy zawartych w Studium dotyczących przeznaczenia terenów o konkretnych funkcjach, przez co jest kontynuacją polityki przestrzennej Miasta Radziejów określonej w analizowanym dokumencie planistycznym.

2.2.3. Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011-2020

Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi integralną część strategii rozwoju gminy. Problemy społeczne, ich rozmiar, sposób występowania mają wpływ na możliwości rozwoju gminy. Opracowanie i realizacji niniejszej Strategii jest jednym z zadań własnych Miasta Radziejów. Dokument ten zawiera w szczególności diagnozę sytuacji społecznej, analizę SWOT, prognozę zmian oraz część programową opisującą misję, cele, kierunki i ramy finansowe.

W Strategii określono następującą misję:

Gmina Miejska Radziejów prowadzi politykę społeczną, która umożliwia każdemu udział w życiu społecznym

W strategii określono także cel główny, który brzmi następująco:

Spójny system rozwiązywania problemów społecznych

W następstwie określonej misji i celu głównego określono cele strategiczne, z których wymienione poniżej wpisują się w założenia LPR:

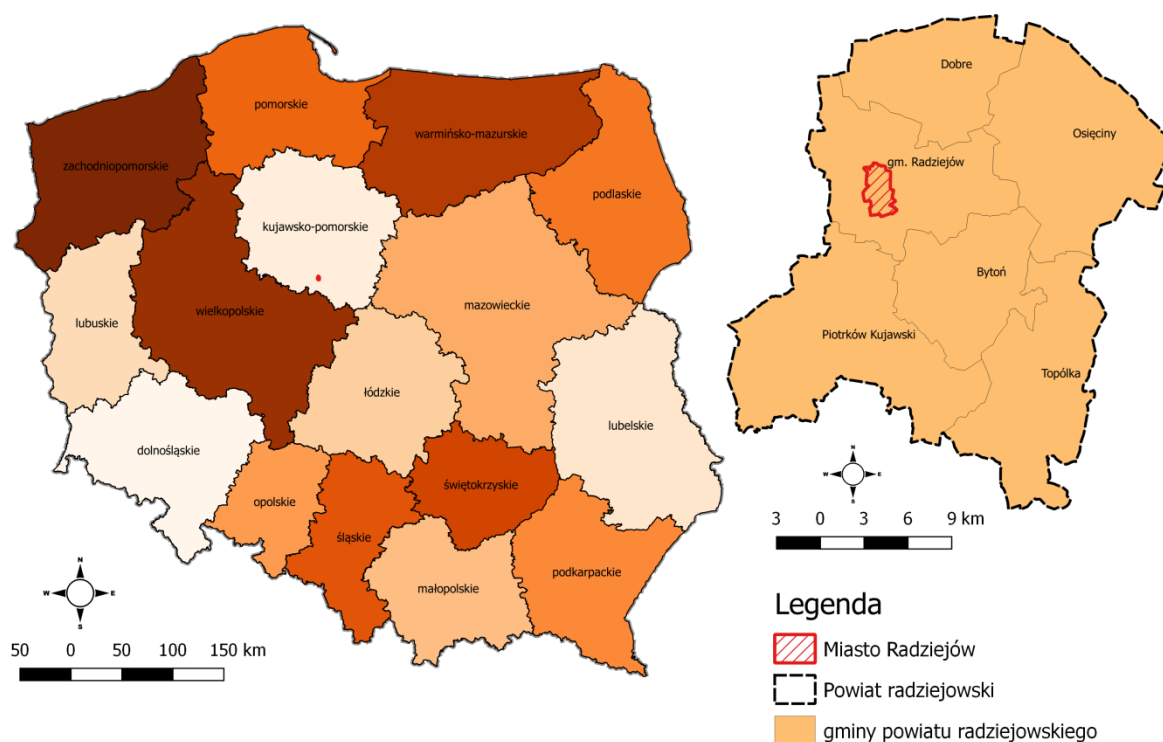
- przeciwdziałanie skutkom długotrwałego bezrobocia,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

Założenia LPR w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mają swoje odniesienie do przytoczonych powyżej celów. Realizacja działań zawartych w programie ma wspomóc aktywne włączenie społeczne mieszkańców obszaru rewitalizacji zagrożonych wykluczeniem społecznym i zależnych od pomocy zewnętrznej, w tym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W związku z tym założenia LPR wpisują się w realizację założeń Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011-2020.

III. UPROSZCZONA DIAGNOZA MIASTA RADZIEJÓW

3.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Miasto Radziejów położone jest w południowej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie radziejowskim i graniczy z Gminą Radziejów (gmina wiejska). Powierzchnia Miasta wynosi 569 ha (GUS).

Ryc. 1. Położenie Miasta Radziejów na tle kraju, województwa i powiatu

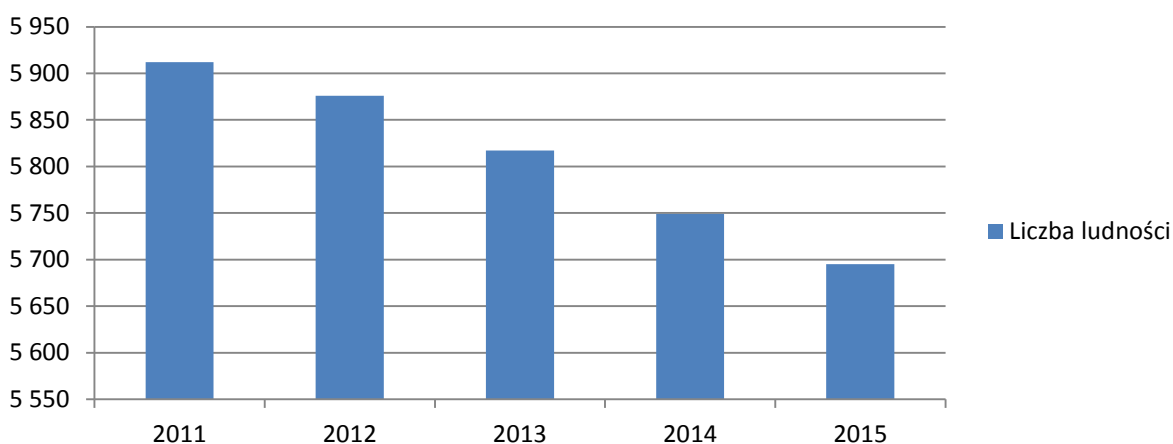
Źródło: opracowanie własne

Gmina miejska Radziejów zlokalizowana jest w dość dużej odległości od dużych ośrodków miejskich tj. Łódź (145 km) i Poznań (130 km). Znacznie mniejsza jest odległość do dwóch największych miast województwa kujawsko-pomorskiego Bydgoszczy (73 km), czy Torunia (57 km). Wśród większych miast, które położone są stosunkowo blisko Radziejowa należy wymienić Inowrocław (33 km), Włocławek (40 km) czy Konin (55 km). Podane odległości podano w przybliżeniu według najkrótszej trasy dojazdu.

3.2. SFERA SPOŁECZNA

Liczba ludności w Mieście Radziejów w 2015 r. wyniosła 5 992 osób (wg danych Urzędu Miasta). W podziale na poszczególne ekonomiczne grupy ludności największą grupę stanowi grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym, które stanowią ponad 61,3 % ogółu mieszkańców (3 673 os.). Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym jest zbliżona i wynosi odpowiednio 19,8 % (1 186 os.) i 18,9 % (1 133).

Jeśli chodzi o tendencję zmian w liczbie ludności w ostatnich latach przedstawia ją poniższy wykres. Dane są podane na podstawie GUS. Widoczny jest stały trend malejący jeśli chodzi o liczbę ludności ogółem.

Ryc. 2. Liczba ludności Miasta Radziejów w latach 2011-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Zaawansowanie procesu starzenia się ludności

Raport GUS pt. „Prognoza ludności do 2050 roku dla powiatów i miast na prawach powiatu województwa kujawsko – pomorskiego” wskazuje, że do 2050 r. liczba ludności zmniejszy się we wszystkich miastach i powiatach poza powiatem toruńskim i bydgoskim.

Radziejów mimo, że nie jest miastem na prawach powiatu przedstawia podobne negatywne tendencje co do zmniejszającej się liczby mieszkańców, a także przedstawia negatywne tendencje demograficzne co do struktury wiekowej ludności.

Zauważa się, że w wyniku zmian liczby ludności w poszczególnych grupach wieku nastąpi pogłębienie negatywnego zjawiska starzenia się społeczeństwa wyrażone współczynnikiem starości demograficznej rozumianym jako udział grupy ludności wieku 65 lat i więcej w ogólnej populacji, a także indeksem starości we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu.

Tabela 3 przedstawia liczbę ludności Miasta Radziejów wg grup ekonomicznych w latach 2011-2015. Zauważalne są negatywne zmiany demograficzne tj. znaczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, a także znaczny wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym co negatywnie rokuje na przyszłą sytuację demograficzną miasta. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w analizowanym okresie czasu zwiększyła się aż o 17,7 %, natomiast liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w tym samym okresie zmniejszyła się o 15,5 %.

Tabela 1. Liczba ludności w Mieście Radziejów w latach 2011-2015 wg poszczególnych grup wieku

Liczba ludności	2011	2012	2013	2014	2015
wiek przedprodukcyjny	1 057	1 020	970	920	893
wiek produkcyjny	3 861	3 818	3 754	3 702	3 632
wiek poprodukcyjny	994	1 038	1 093	1 127	1 170
ogółem	5 912	5 876	5 817	5 749	5 695

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pomoc społeczna

W celu oszacowania samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych, pozyskano dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziejowie. MOPS realizuje zadania z zakresu polityki społecznej na rzecz osób i rodzin, które nie są w stanie pokonać trudnej sytuacji w jakiej się znalazły wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Głównym celem placówki jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem

Według danych MOPS w Radziejowie w roku 2015 liczba osób otrzymująca środowiskową pomoc społeczną wyniosła 482. Dają to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem na poziomie 8 %. Wysoki był też udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. Wartość danego wskaźnika dla Miasta Radziejów wyniosła 35,6 %. Świadczy to o tym, że ponad 1/3 dzieci zamieszkujących Radziejów korzysta z pomocy finansowej MOPS.

Analizując sprawozdanie z działalności MOPS w Radziejowie za rok 2015 należy stwierdzić, że podstawowymi powodami występowania o pomoc była trudna sytuacja życiowa, występująca ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo oraz długotrwałą i ciężką chorobę. Działalność MOPS nastawiona była na usamodzielnienie życiowe oraz integrację ze środowiskiem.

Bezrobocie

W ramach analizy przebadano problem bezrobocia. W tym celu pozyskano dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Radziejowie. Zgodnie z danymi PUP liczba osób bezrobotnych w analizowanej jednostce wg stanu na dzień 31.12.2015 wyniosła 457. W związku z tym udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 12,4 %.

W porównaniu do jednostek terytorialnych wyższego rzędu udział osób bezrobotnych w Mieście Radziejów jest wyższy. Według danych GUS udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Polsce za 2015 r. wyniósł 6,5 %, w województwie kujawsko-pomorskim 8,2 %, w powiecie radziejowskim 13,1 %, natomiast w badanej jednostce 12,4 %, co jest wartością mniejszą niż dla powiatu.

3.3. SFERA GOSPODARCZA

Na terenie Miasta Radziejów najbardziej rozwiniętą działalnością gospodarczą jest handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Istotne znaczenie mają również takie działalności jak:

- budownictwo,
- pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby,
- przetwórstwo przemysłowe.

Zgodnie z danymi GUS, stan na 31.12.2015 r., na terenie Miasta Radziejów zarejestrowanych było 713 podmiotów gospodarki narodowej. Od kilku lat obserwuje się stagnację w tym zakresie, co oznacza, że liczba podmiotów gospodarczych utrzymuje się na podobnym poziomie. Liczba nowo zarejestrowanych w 2015 r. podmiotów gospodarczych wyniosła 53, natomiast liczba wyrejestrowanych podmiotów to 52. Oznacza to, że liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych jedynie równoważy liczbę podmiotów, które zakończyły działalność i zostały wyrejestrowane.

Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON

Liczba podmiotów gospodarczych	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	698	707	721	720	713
sektor prywatny	641	650	665	663	656
sektor publiczny	57	57	56	57	56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.4. SFERA ŚRODOWISKOWA

Jednym z najważniejszych problemów w sferze środowiskowej dla mieszkańców miasta jest problem związany z tzw. niską emisją powiązaną ze spalaniem paliw stałych w tradycyjnych piecach domowych. Na terenie opisywanego obszaru nie funkcjonuje zorganizowana sieć ciepłownicza, która obejmowałaby znaczny teren Miasta Radziejów.

Średni udział gospodarstw domowych użytkujących tradycyjne piece na paliwa stałe, będące źródłem tzw. niskiej emisji gazów spalinowych względem ogółu gospodarstw domowych na terenie Miasta Radziejowa szacuje się na poziomie 56 %. W celu obliczenia powyższego wskaźnika posłużono się danymi zebranymi podczas inwentaryzacji terenowej na potrzeby opracowania planu gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Radziejów. Inwentaryzacja odbyła się we wrześniu 2014 r. i objęła około 80 % budynków mieszkalnych. Należy przy tym zaznaczyć, że poziom ten byłby znacznie wyższy, gdyby nie fakt istnienia lokalnych kotłowni gazowych zaopatrujących w ciepło m.in. budynki wielorodzinne przy ulicy Objęzdej, Polnej, Marii Dąbrowskiej, Kujawskiej, Działkowej czy Szpitalnej.

Drugim z ważnych problemów natury środowiskowej jest natężenie ruchu samochodowego na drodze krajowej nr 62 oraz drodze wojewódzkiej nr 266. Według danych z Generalnego Pomiaru Ruchu przeprowadzonego w 2015 r. przeprowadzono badania na drodze krajowej nr 62 na odcinkach Kobylniki – Radziejów i Radziejów – Samoszyce. Średni dobowy ruch roczny na pierwszym odcinku wyniósł 9 353 poj./dobę, a na drugi, 5 283

poj./dobę. Drugą drogą ponadlokalną o dużym natężeniu ruchu jest droga wojewódzka nr 266. Pomiaru średniego dobowego ruchu rocznego dokonano na dwóch odcinkach wchodzących, które obejmują swym zasięgiem Miasto Radziejów, a mianowicie: Zakrzewo – Radziejów i Radziejów – Piotrków Kujawski. Wyniki pomiaru SDRR wyniosły odpowiednio dla wymienionych wcześniej odcinków: 4 591 poj./dobę oraz 4 579 poj./dobę.

Przebiegające w granicach Miasta droga krajowa i wojewódzka są głównym emitorem zanieczyszczeń komunikacyjnych, a także ze względu na natężenie ruchu są także głównym źródłem hałasu.

Na terenie Miasta Radziejów nie występują żadne powierzchniowe formy ochrony przyrody.

3.5. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA I TECHNICZNA

Na terenie Miasta Radziejów występują obiekty budowlane cechujące się postępującą degradacją stanu technicznego oraz brakiem funkcjonowania rozwiązań technicznych, umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych.

Należy stwierdzić, że jednym z podstawowych elementów, które ograniczają lub uniemożliwiają użytkowanie budynków i budowli jest ich wiek. Stan techniczny budynków i budowli nie wynika bezpośrednio z ich wieku, jednak nie ulega wątpliwości, że posiadają one gorsze parametry w zakresie zapotrzebowania na ciepło dla budynku.

Inwentaryzacja przeprowadzona we wrześniu 2014 r. na potrzeby opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Radziejów dostarczyła cennych informacji na temat wieku budynków położonych w opisywanym obszarze, ich wyposażenia w źródła ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej, przeprowadzonych termomodernizacji. Informacje zebrane w przywołanym dokumencie pogłębione o wywiad środowiskowy oraz dane będące w posiadaniu Urzędu Miasta Radziejów, zarządców infrastruktury komunalnej pozwalają wskazać obszary o zdegradowanej infrastrukturze.

Struktura wiekowa budynków mieszkalnych znajdujących się na terenie Miasta wykazuje, iż największy udział posiadają budynki najstarsze wybudowane przed 1966 r. – 38,6 % natomiast najmniejszy budynki powstałe w latach 1993 - 1997 – 5,8 %.

Tabela 3. Struktura wiekowa budynków mieszkalnych na terenie Miasta Radziejów

Rok budowy budynku	Udział
przed 1966	38,6 %
od 1967 do 1985	34,3 %
od 1986 do 1992	9,2 %
od 1993 do 1997	5,8 %
po 1998	12,2 %

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Radziejów

Dodatkowo inwentaryzacja wykazała, że w centrum Miasta Radziejów, w strefie ochrony konserwatorskiej budynki powstałe przed 1966 r. stanowią ponad 90 % udziału ogółu budynków. Pozostałe obszary Miasta charakteryzują się znacznie mniejszym udziałem budynków zbudowanych przed 1966 r.

Na terenie Miasta Radziejów zdiagnozowano pełne wyposażenie mieszkańców w sieć wodociągową. Znacznie niższe jest wyposażenie w sieć kanalizacyjną. Nadal część mieszkańców ma gorsze warunki egzystencji spowodowane problemem zagospodarowania ścieków. Według „Programu gospodarki ściekowej na terenie Miasta Radziejów” wynosi na koniec 2014 roku 88,1 % mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej. Pozostała część nieruchomości obsługiwana jest przez indywidualne systemy: zbiorniki bezodpływowe (50 sztuk) i przydomowe oczyszczalnie ścieków (28 sztuk).

Mieszkańcy Miasta Radziejów posiadają znikomy dostęp do sieci gazowej na poziomie 10,1 % zgodnie z danymi GUS, stan na 31.12.2015 r.

3.6. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W danym podrozdziale dokonano podsumowania uproszczonej diagnozy i przedstawiono najważniejsze wnioski.

Radziejów jest gminą miejską, o typowych cechach dla małego miasta, o czym świadczy wysoki odsetek terenów zurbanizowanych i zabudowanych, wysoka gęstość zaludnienia, a także zachowany historyczny układ urbanistyczny miejscowości. Większa część mieszkańców jest także zatrudniona w sektorze usług, a także w przemyśle.

Na podstawie analizy sytuacji demograficznej przedstawionej w poprzednich podrozdziałach można stwierdzić, że na terenie Miasta Radziejów występuje problem związany z zaawansowaniem procesu starzenia się ludności. Ogólna liczba mieszkańców miasta zmniejsza się, przy czym liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym maleje, a liczba ludności w wieku poprodukcyjnym rośnie. Liczba mieszkańców w wieku emerytalnym w okresie 2011-2015 wzrosła aż o 17,7 % przy jednoczesnym spadku najmłodszej grupy społeczeństwa o 15,5 %. Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem wg danych GUS za 2015 rok wynosi 20,5 %. Stawia to ogromne wyzwanie dla Miasta związane z zapewnieniem odpowiednich warunków i możliwości aktywnego życia dla seniorów. Obecnie w Radziejowie brakuje instytucji, czy obiektów dostosowanych i zapewniających opiekę dla osób starszych.

Kolejnym istotnym problemem w zdiagnozowanym na obszarze miasta jest brak samowystarczalności ekonomicznej ludności. Problemy w tym zakresie są złożone i wynikają z braku zaradności życiowej, bezrobocia, braku chęci podjęcia zatrudnienia, braku mobilizacji do przeprowadzenia zmian w swoim życiu. Jednak wspólnym mianownikiem dla tych problemów jest zależność od pomocy społecznej, która została zbadana za pomocą wskaźnika liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem. Wartość średnia dla Miasta Radziejów wyniosła 8,0 %. Kolejnym aspektem świadczącym o trudnej sytuacji życiowej i materialnej rodzin z terenu Miasta Radziejów jest udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze. Średnia wartość tego wskaźnika dla Miasta Radziejów wyniosła 35,6 %. Z analizy wynika, że dla ponad 1/3 dzieci z terenu Miasta Radziejów rodzice pobierają zasiłek rodzinny. Zatem można stwierdzić, że te rodziny znajdują się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. Świadczy to też o tym, że te rodziny mogą borykać się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi i dzieci nie mają zapewnionych odpowiednich warunków do rozwoju i nauki. Najmłodsza część społeczeństwa jest przyszłością dla Miasta i dlatego ważne jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju, co jest inwestycją w kapitał ludzki i przyszłość dla Radziejowa.

Kolejną sferą która była poddana analizie jest sfera gospodarcza. Zbadano klimat aktywności gospodarczej przy pomocy wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Średnia dla Miasta 12,3. Natomiast jeśli chodzi liczbę podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, to w ciągu ostatnich lat zanotowano stagnację w tym zakresie, a w 2015 roku nawet spadek w stosunku do roku poprzedniego co świadczy o trudności w utrzymaniu działalności gospodarczej na obszarze miasta.

W ramach uproszczonej diagnozy przeanalizowano także pozostałe sfery (przestrzenno-funkcjonalną, środowiskową i techniczną). Wnioski i podsumowanie wynikające z uwarunkowań pozostałych sfer przedstawiano poniżej.

Miasto Radziejów posiada dogodne połączenie komunikacyjne. Przez miasto przebiega droga krajowa nr 62 oraz droga wojewódzka nr 266. Są to szlaki o charakterze ponadlokalnym co wiąże się z większym natężeniem ruchu, które może prowadzić do zagrożeń natury środowiskowej związanych z nadmiernym hałasem i emisją spalin. Drugim problemem ze sfery środowiskowej jest niska emisja, powiązana z użytkowaniem tradycyjnych pieców na paliwa stałe. Największa liczba nieruchomości użytkujących piece jest zlokalizowana w obszarze najstarszej części zabudowy.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej natomiast może być problem związany z występowaniem starej zabudowy, których gorsze parametry wpływają na zapotrzebowanie na ciepło. Liczba budynków wybudowanych przed 1966 r. stanowi aż 38,6 % wszystkich budynków mieszkalnych.

Na terenie Miasta Radziejów występuje podstawowa infrastruktura społeczna, która stwarza możliwości do aktywizacji i integracji lokalnej społeczności. Infrastruktura społeczna na terenie miasta jest reprezentowana przez obiekty sportowo-rekreacyjne, a także instytucje kultury m.in. Radziejowski Dom Kultury, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Franciszka Becińskiego. Ilość obiektów jest wystarczająca jednak cechują się różnorodnym stopniem wyposażenia i stanem technicznym. Najważniejsze obiekty infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji to:

- Radziejowski Dom Kultury,
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna,
- Pływalnia PLUSK,
- Stadion miejski.

Wysokiej jakości infrastruktura społeczna ma istotne znaczenie w kontekście działań rewitalizacyjnych bo to przede wszystkim w tych miejscach mogą się odbywać różnorodne zajęcia aktywizujące i integrujące lokalną społeczność co pomaga wyjść z sytuacji kryzysowej.

IV. OBSZAR ZDEGRADOWANY

4.1. METODA OPRACOWANIA DIAGNOZY Z UWZGLĘDNIENIEM PRZYJĘTYCH WSKAŹNIKÓW DELIMITACJI

Dla potrzeb opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, na cele sporządzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 określono listę potencjalnych wskaźników. Służą one przedstawieniu przestrzennego zróżnicowania Miasta Radziejów biorąc pod uwagę cechy wskazujące na występowanie stanu kryzysowego.

Zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020”, delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarach małych miast odbywa się poprzez wytyczenie obszarów wykazujących stan kryzysowy.

Ze względu na fakt, że na terenie Miasta Radziejów nie wydzielono trwale dzielnic lub innych jednostek struktury miejskiej dla potrzeb analizy wskaźnikowej posłużono się podziałem na jednostki strukturalne. Wydzielono 11 jednostek strukturalnych, przy czym przywiązano dużą wagę do tego, by cechowały się one wewnętrzną spójnością.

Każda z wydzielonych jednostek obejmuje obszar o podobnych cechach zabudowy, struktury użytkowania terenu i pełnionych funkcji. Obszary grupowano w ten sposób, by diagnozowane problemy wyróżniły dany obszar spośród innych.

Autorzy niniejszego opracowania dołożyli starań, aby podział na jednostki strukturalne w sposób możliwie trafny odzwierciedlał znane i powszechnie dostrzegane zróżnicowanie w przestrzeni społeczno – gospodarczej Miasta Radziejów.

Należy brać pod uwagę, że dla wyznaczonych jednostek strukturalnych musi być możliwość pozyskiwania danych pochodzących z wiarygodnych źródeł, zarówno na potrzeby delimitacji, jak i późniejszego monitoringu.

W związku z powyższym w tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby ludności wg ulic, co w dalszym etapie pozwoliło na wydzielenie jednostek strukturalnych będących podstawą analizy wewnątrzgminnej.

Tabela 4. Liczba ludności Miasta Radziejów w podziale na ulice

Lp.	Ulica	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat włącznie)	Ludność w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	Ludność w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej)	Liczba mieszkańców ogółem
1	1 Maja	24	100	37	161
2	20 Stycznia	23	65	22	110
3	9 Maja	2	11	5	18
4	Armii Krajowej	7	31	6	44
5	Bema	11	21	6	38
6	Brzeska	42	143	62	247

Lp.	Ulica	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat włącznie)	Ludność w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	Ludność w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej)	Liczba mieszkańców ogółem
7	Chabrowa	2	27	11	40
8	Cicha	1	4	1	6
9	Cypriana K. Norwida	5	25	0	30
10	Dolna	10	22	8	40
11	Działkowa	31	130	19	180
12	Edwarda Stachury	1	24	2	27
13	Franciszka Becińskiego	9	28	6	43
14	Franciszkańska	4	31	5	40
15	Fryderyka Chopina	36	88	8	132
16	Ignacego Paderewskiego	2	9	1	12
17	Józefa Górczyńskiego	6	15	1	22
18	Juliana Tuwima	5	23	1	29
19	Kasprowicza	1	19	14	34
20	Kazimierza Wielkiego	0	7	0	7
21	Kilińskiego	4	22	10	36
22	Komunalna	3	15	0	18
23	Konstantego I. Gałczyńskiego	8	30	0	38
24	Kościuszki	44	144	52	240
25	Krótką	3	1	0	4
26	Kruszwicka	31	92	27	150
27	Ks. Jana Wieczorka	6	6	1	13
28	Kujawska	7	59	3	69
29	Kwiatowa	10	34	13	57
30	Langiewicza	8	13	4	25
31	Leśna	27	42	9	78
32	Łąkowa	9	19	8	36
33	Marii Dąbrowskiej	50	140	56	246
34	Mickiewicza	10	37	7	54
35	Miodowa	2	8	1	11
36	Mirosławskiego	8	39	11	58
37	Młynarska	4	17	4	25
38	Niska	9	19	8	36
39a	Objezdna (wyłącznie numery: 28/6, 28/14, 28/15, 32, 32/2, 34/2, 34/3 i 34/4 - bloki)	123	425	206	754
39b	Objezdna (pozostałe numery)	68	77	33	178

Lp.	Ulica	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat włącznie)	Ludność w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	Ludność w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej)	Liczba mieszkańców ogółem
40	Ogrodowa	12	18	8	38
41	Ojca Św. Jana Pawła II	0	8	3	11
42	Okrzei	16	40	10	66
43	Parkowa	11	41	19	71
44	Piaskowa	19	22	3	44
45	Piastowska	11	45	26	82
46	Płowiecka	2	5	0	7
47	Podgórna	2	13	8	23
48	Polna	27	108	24	159
49	Ppłk Antoniego Iglewskiego	4	6	0	10
50	Prusa	14	19	7	40
51	Puławskiego	2	8	2	12
52	Rolnicza	2	2	0	4
53	Rynek	13	40	15	68
54	Rzemieślnicza	2	7	1	10
55	Słoneczna	30	86	8	124
56	Słowackiego	4	21	5	30
57	Sosnowa	0	11	4	15
58	Sportowa	16	40	14	70
59	Stanisława Moniuszki	7	28	3	38
60	Stanisława Wyspiańskiego	9	33	4	46
61	Stroma	2	2	2	6
62	Szewska	12	25	5	42
63	Szkolna	66	85	24	175
64	Szpitalna	66	275	71	412
65	Szybka	20	38	16	74
66	Średnia	10	29	8	47
67	Targowa	5	8	2	15
68	Toruńska	16	47	12	75
69	Wąska	5	25	5	35
70	Wiatraczny Stok	7	22	1	30
71	Władysława Broniewskiego	4	8	3	15
72	Władysława Łokietka	11	31	9	51
73	Wyzwolenia	34	207	54	295
74	Zachodnia	19	34	8	61
75	Zakątna	1	3	2	6
76	Zamkowa	1	9	2	12

Lp.	Ulica	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat włącznie)	Ludność w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	Ludność w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej)	Liczba mieszkańców ogółem
77	Zawadzkiego	1	12	5	18
78	Zielona	28	71	48	147
79	Żwirna	5	18	9	32
80	Żytia	14	61	15	90
SUMA		1 186	3 673	1133	5 992

Źródło: Urząd Miasta Radziejów, stan na 31.12.2015 r.

Wykaz wydzielonych jednostek strukturalnych według udziału liczby ludności i zajmowanej powierzchni przedstawiono w formie tabelarycznej. Graficzne ujęcie podziału Miasta Radziejów na wydzielone jednostki strukturalne przedstawia rycina.

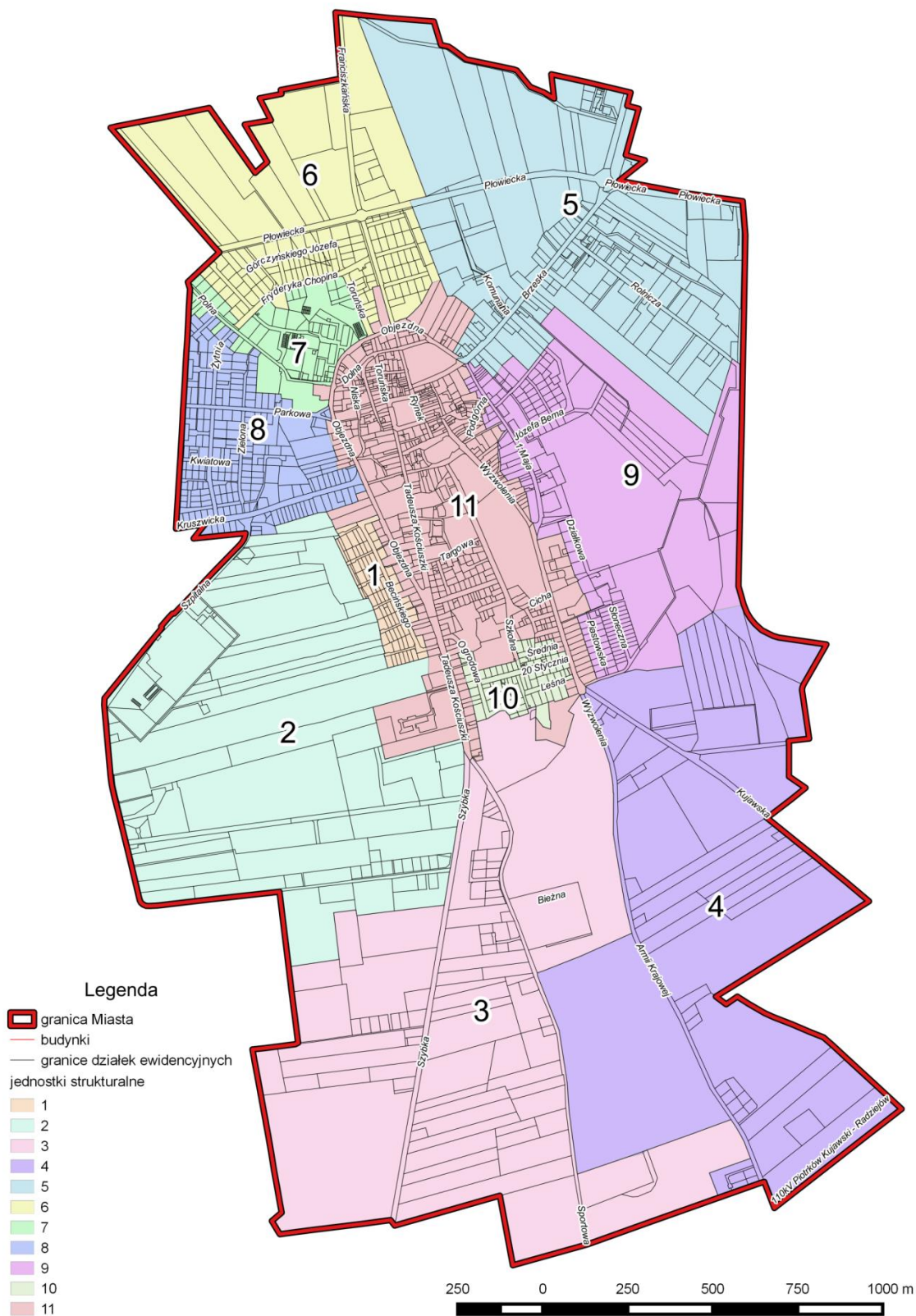
Tabela 5. Wykaz wydzielonych jednostek strukturalnych według udziału liczby ludności i zajmowanej powierzchni Miasta Radziejów

Lp.	Nazwa wydzielonej jednostki strukturalnej wraz z podaniem lokalizacji	Liczba mieszkańców (osób / udział % w ogólnej liczbie mieszkańców)		Powierzchnia (ha) i udział procentowy powierzchni jednostki strukturalnej w powierzchni ogółem	
		osób	%	ha	%
1	Obszar nr 1. Ulice: Cypriana K. Norwida, Edwarda Stachury, Franciszka Becińskiego, Juliana Tuwima, Konstantego I. Gałczyńskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Władysława Broniewskiego	228	3,8	5,1	0,9
2	Obszar nr 2. Ulica Szpitalna	412	6,9	89,3	15,7
3	Obszar nr 3. Ulice: Sportowa, Szybka, Ppłk Antoniego Iglewskiego	154	2,6	112,7	19,8
4	Obszar nr 4. Ulice: Armii Krajowej, Kujawska	113	1,9	101,3	17,8
5	Obszar nr 5. Ulice: Brzeska, Komunalna, Rolnicza	269	4,5	73,4	12,9
6	Obszar nr 6. Ulice: Fryderyka Chopina, Ignacego Paderewskiego, Józefa Górczyńskiego, Kazimierza Wielkiego, Księdza Jana Wieczorka, Płowiecka, Stanisława Moniuszki	231	3,8	44,4	7,8
7	Obszar nr 7. Ulice: Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej, Polna	1 159	19,3	10,2	1,8
8	Obszar nr 8. Ulice: Chabrowa, Kasprowicza, Kruszwicka, Kwiatowa, Łąkowa, Mickiewicza, Parkowa, Prusa, Słowackiego, Zawadzkiego, Zielona, Żytnia	767	12,8	22,2	3,9
9	Obszar nr 9. Ulice: 1 Maja, Bema, Działkowa, Mirosławskiego, Langiewicza, Piastowska, Słoneczna, Władysława Łokietka	719	12,0	50,1	8,8
10	Obszar nr 10. Ulice: 20 Stycznia, Leśna, Ogrodowa, Sosnowa, Średnia	288	4,8	5,1	0,9
11	Obszar nr 11. Rynek wraz z przyległymi ulicami, tj. 9 Maja, Cicha, Dolna, Franciszkańska, Kilińskiego, Kościuszki, Krótka, Miodowa, Młynarska, Niska, Objezdna (pozostałe numery), Ojca Św. Jana Pawła II, Okrzei, Piaskowa, Podgórna, Puławskiego, Rzemieślnicza, Stroma, Szewska, Szkolna, Targowa, Toruńska, Wąska, Wiatraczny Stok, Wyzwolenia, Zachodnia, Zakątna, Zamkowa, Żwirna	1 652	27,6	55,2	9,7
SUMA		5 992	100	569	100

Źródło: opracowanie własne, stan na 31.12.2015 r.

Analiza negatywnych zjawisk na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji prowadzona będzie w ujęciu 11 wydzielonych jednostek strukturalnych przedstawionych na rycinie.

Ryc. 3. Wydzielone jednostki strukturalne na terenie Miasta Radziejów
 Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

4.2. ANALIZA SFERY SPOŁECZNEJ

4.2.1. Zaawansowanie procesu starzenia się ludności

Zgodnie z raportem GUS „Prognoza ludności do 2050 roku dla powiatów i miast na prawach powiatu województwa kujawsko – pomorskiego” według prognozowanych zmian demograficznych powiatów w województwie kujawsko-pomorskim w 2050 r. w porównaniu ze stanem w 2013 r. zauważyć można, że jedynie w dwóch powiatach przewiduje się wzrost liczby mieszkańców: w bydgoskim – o 32,4% i toruńskim – o 32,0%. W pozostałych powiatach oraz we wszystkich miastach na prawach powiatu ludności będzie ubywać. Radziejów nie jest w prawdzie miastem na prawach powiatu, jednak ogólne tendencje opisane w niniejszym rozdziale są charakterystyczne również w odniesieniu do analizowanej jednostki terytorialnej.

Zauważa się, że w wyniku zmian liczby ludności w poszczególnych grupach wieku nastąpi pogłębienie problemu starzenia się ludności wyrażone współczynnikiem starości demograficznej rozumianym jako udział grupy ludności wieku emerytalnym w ogólnej populacji, a także indeksem starości we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu.

Biorąc pod uwagę dane GUS przedstawione w portalu www.polskawliczbach.pl średni wiek mieszkańców Miasta Radziejów wynosi 40,8 lat (kobiety 42,3 lat, mężczyźni 39,1 lat). Dla porównania wartość ta dla województwa kujawsko – pomorskiego kształtuje się na poziomie 40,3 lat, a dla Polski 40,6 lat. Należy więc stwierdzić, że Radziejów cechuje się zaawansowanym poziomem starzenia ludności.

W niniejszym rozdziale poddano analizie stosunek poszczególnych grup ekonomicznych ludności, zgodnie z założeniem, że ludność w wieku przedprodukcyjnym obejmuje osoby w wieku 0 do 17 lat; ludność w wieku produkcyjnym – osoby od 18 lat do wieku emerytalnego (60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni), a ludność w wieku poprodukcyjnym – osoby powyżej wieku emerytalnego.

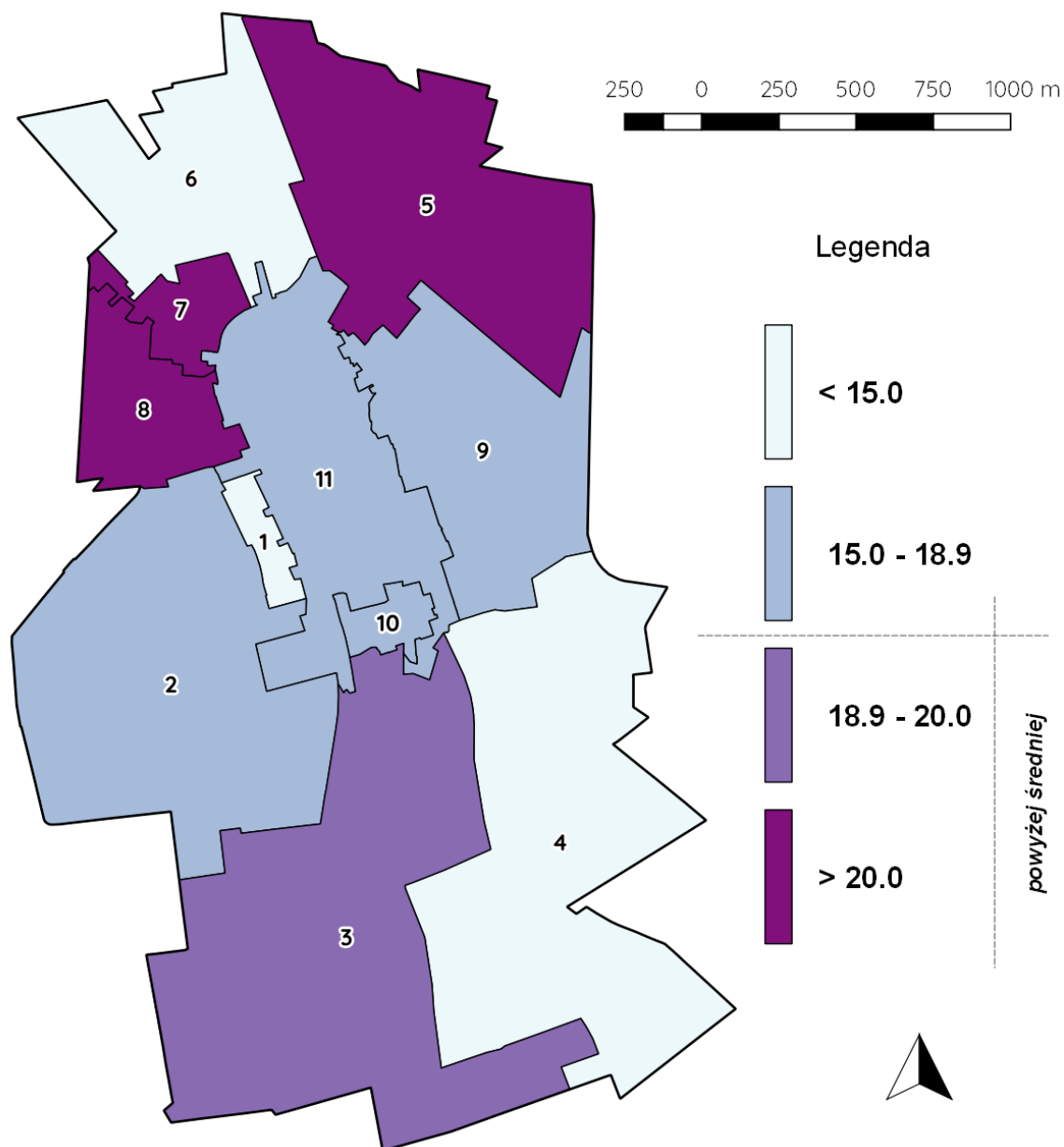
4.2.1.1 Wskaźnik – udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Wskaźnik obrazujący udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze jest bardzo istotnym wskaźnikiem demograficznym. Pozwala ocenić stosunek grupy osób będących w wieku emerytalnym (dla kobiet – powyżej 60 lat, dla mężczyzn – powyżej 65 lat) do liczebności pozostałych grup wiekowych. Im więcej osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, tym mniej korzystna struktura ekonomiczna społeczeństwa, świadcząca o jego starzeniu się społeczeństwa.

Tabela 6. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Lp.	Nazwa wydzielonej jednostki strukturalnej	Ludność w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej)	Liczba mieszkańców ogółem	Udział (%) ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem
1	Obszar nr 1	16	228	7,0
2	Obszar nr 2	71	412	17,2
3	Obszar nr 3	30	154	19,5
4	Obszar nr 4	9	113	8,0
5	Obszar nr 5	62	269	23,0
6	Obszar nr 6	14	231	6,1
7	Obszar nr 7	286	1 159	24,7
8	Obszar nr 8	179	767	23,3
9	Obszar nr 9	120	719	16,7
10	Obszar nr 10	51	288	17,7
11	Obszar nr 11	295	1 652	17,9
suma/średnia		1 133	5 992	18,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta

Ryc. 4. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne zjawiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

W świetle zebranych danych, udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie Miasta Radziejów wynosi 18,9 %. Jednostki strukturalne w odniesieniu do których wskaźnik ten jest wyższy niż średnia, zostały uznane za będące w stanie kryzysowym ze względu na udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem. Oznaczono je w tabeli tłem pomarańczowym. Są nimi obszary nr: 3, 5, 7 i 8.

4.2.2. Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych

W celu oszacowania samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych, pozyskano dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziejowie. MOPS realizuje zadania z zakresu polityki społecznej na rzecz osób i rodzin, które nie są w stanie pokonać trudnej sytuacji w jakiej się znalazły wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Głównym celem placówki jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Według danych MOPS w Radziejowie w roku 2015 przyznano świadczenia w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródła finansowania) dla 505 osób w 210 rodzinach. Ze świadczeń pieniężnych skorzystało 381 osób w 157 rodzinach, a ze świadczeń niepieniężnych 337 osób w 133 rodzinach. Pomocy w postaci pracy socjalnej udzielono 491 osobom w 205 rodzinach. Liczba kontraktów socjalnych wyniosła 11, a liczba osób objętych kontraktami socjalnymi osiągnęła 26.

Analizując sprawozdanie z działalności MOPS w Radziejowie za rok 2015 należy stwierdzić, że podstawowymi powodami występowania o pomoc była trudna sytuacja życiowa, występująca ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo oraz długotrwałą i ciężką chorobę. Działalność MOPS nastawiona była na usamodzielnienie życiowe oraz integrację ze środowiskiem.

4.2.2.1 Wskaźnik – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Jednym z grupy wskaźników dotyczących samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych jest wskaźnik dotyczący udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem. Wskaźnik wyraźnie opisuje jaką część ludności w poszczególnych jednostkach strukturalnych nie jest w stanie funkcjonować samodzielnie, bez pomocy MOPS. Fakt ten został scharakteryzowany biorąc pod uwagę dane o ilości osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

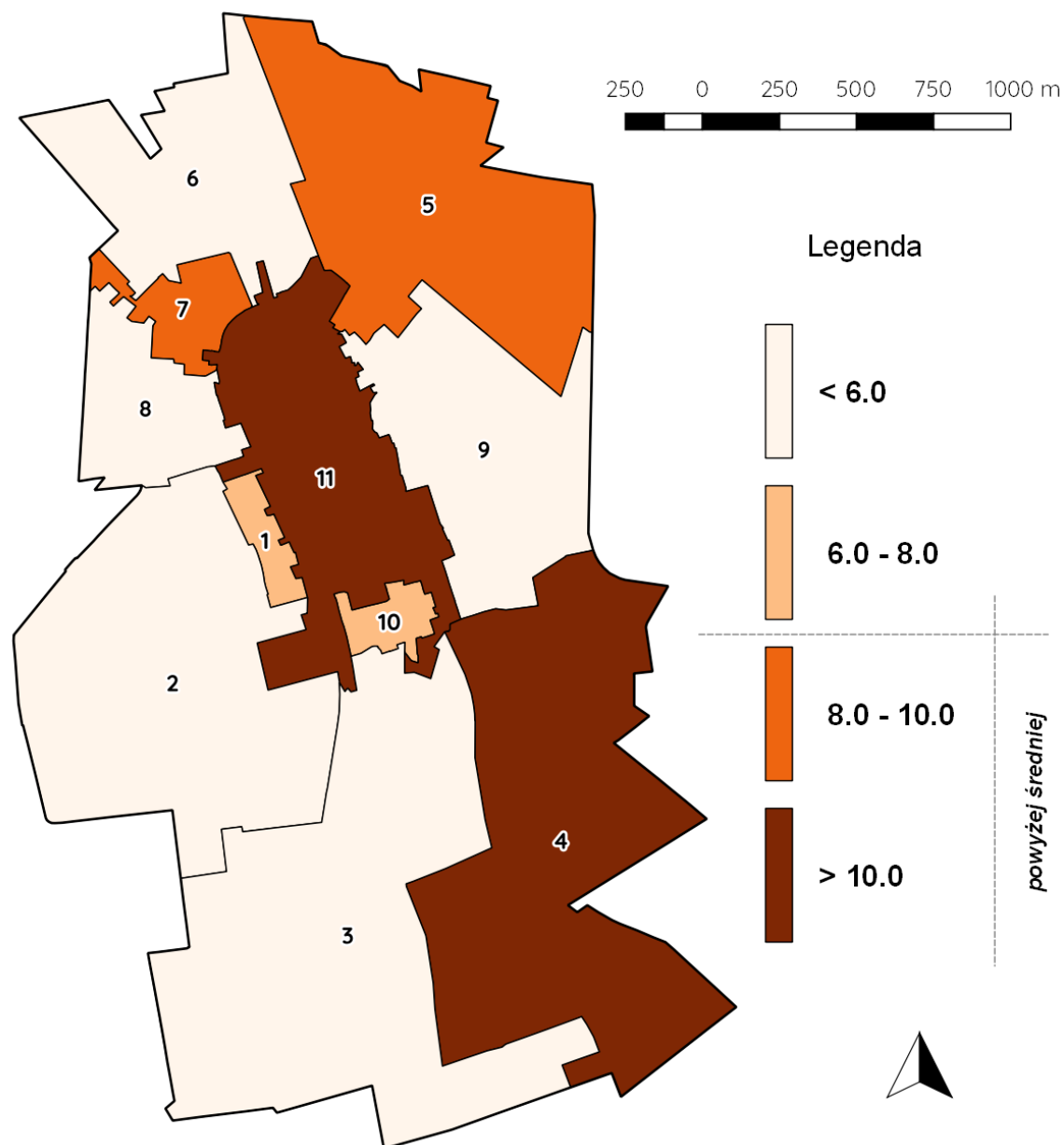
Tabela 7. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Lp.	Nazwa wydzielonej jednostki	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział (%) osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem
1	Obszar nr 1	228	15	6,6
2	Obszar nr 2	412	19	4,6
3	Obszar nr 3	154	9	5,8
4	Obszar nr 4	113	37	32,7
5	Obszar nr 5	269	22	8,2
6	Obszar nr 6	231	4	1,7
7	Obszar nr 7	1159	96	8,3
8	Obszar nr 8	767	21	2,7
9	Obszar nr 9	719	39	5,4
10	Obszar nr 10	288	18	6,3
11	Obszar nr 11	1652	202	12,2
suma/średnia		5 992	482	8,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziejowie, stan na 31.12.2015 r.

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziejowie, na podstawie danych o ilości osób pobierających zasiłki przyjęto, że liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynosi 482. Średni udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wynosi 8,0 %. Wszystkie jednostki strukturalne, które charakteryzują się wysokim udziałem liczby osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zaznaczono w tabeli tłem pomarańczowym.

Rozkład przestrzenny zjawiska przedstawiono również w skali barw na kolejnej rycinie.

Ryc. 5. Udział (%) osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne zjawiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

4.2.2.2 Wskaźnik – udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Na terenie Miasta Radziejów liczba dzieci w wieku do 17 lat wynosi 1 186. W tej grupie osób znajduje się 422 dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. Szczegółowe dane dotyczące udziału dzieci na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w wieku do lat 17 przedstawiono w Tabeli 8.

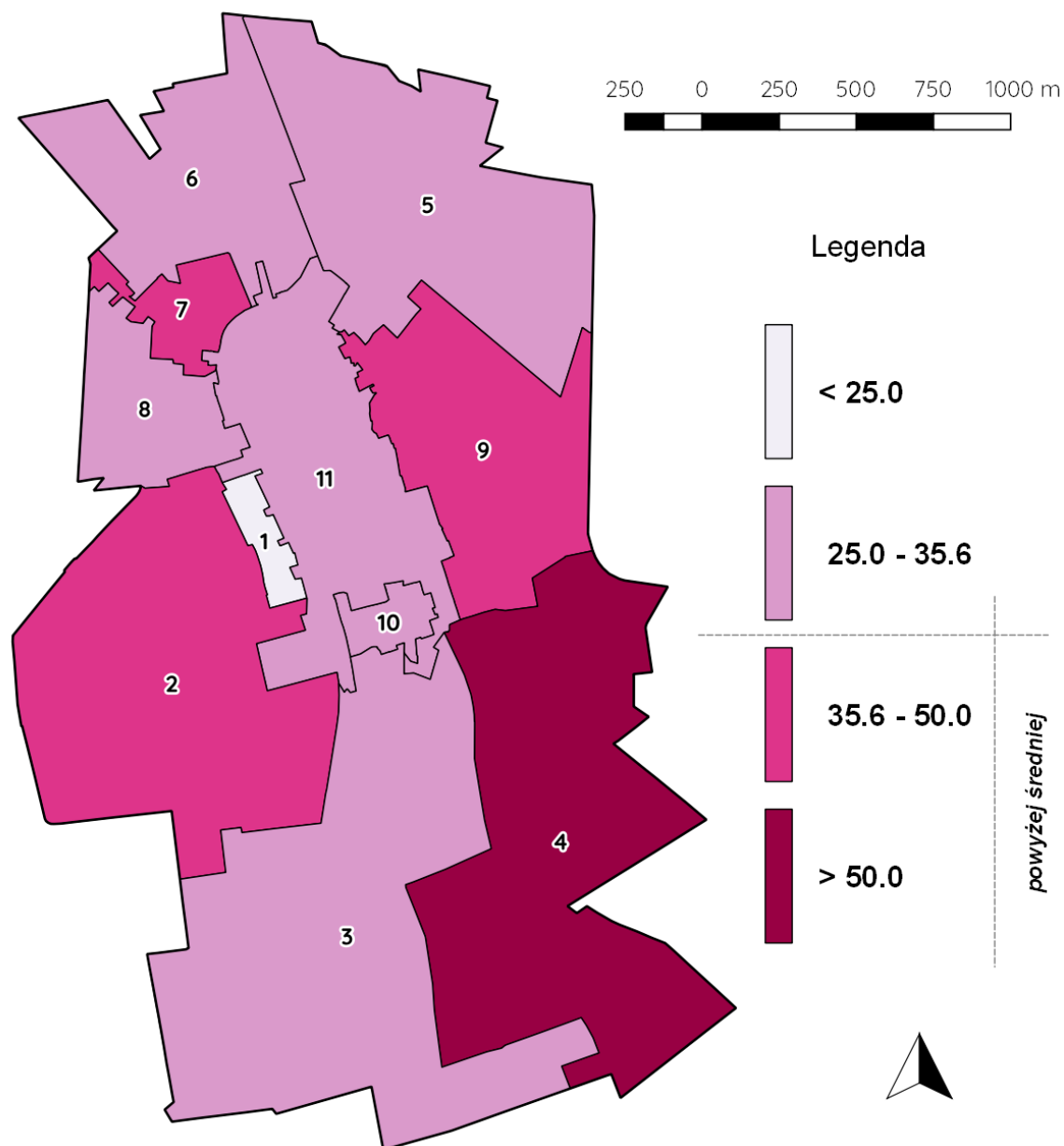
Tabela 8. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Lp.	Nazwa wydzielonej jednostki strukturalnej	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat włącznie)	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
1	Obszar nr 1	9	41	22,0
2	Obszar nr 2	26	66	39,4
3	Obszar nr 3	13	40	32,5
4	Obszar nr 4	14	14	100,0
5	Obszar nr 5	15	47	31,9
6	Obszar nr 6	17	59	28,8
7	Obszar nr 7	93	200	46,5
8	Obszar nr 8	39	135	28,9
9	Obszar nr 9	48	134	35,8
10	Obszar nr 10	24	72	33,3
11	Obszar nr 11	124	378	32,8
suma/średnia		422	1 186	35,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziejowie, stan na 31.12.2015 r.

Udział (%) dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku dla Miasta Radziejów wynosi 35,6 %. Najgorsze wartości dany wskaźnik osiąga w obszarach nr: 2, 4, 7, 9. W danych obszarach liczba dzieci, na które rodzice pobierają zasiłek rodzinny przekracza $\frac{1}{3}$ wszystkich dzieci z danego obszaru. Najgorzej sytuacja prezentuje się w obszarze 4, gdzie zasiłek jest przyznawany na wszystkie dzieci, oraz w obszarze 7, gdzie z zasiłku korzysta blisko połowa dzieci.

Ryc. 6. Udział (%) dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku – ujęcie graficzne zjawiska
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

4.3. ANALIZA SFERY GOSPODARCZEJ

4.3.1. Klimat aktywności gospodarczej

W ramach analizy negatywnych zjawisk ze sfery gospodarczej zbadano klimat aktywności gospodarczej. W tym celu pozyskano dane z Urzędu Miasta Radziejów dotyczące liczby podmiotów gospodarczych osób fizycznych oraz liczby osób w wieku produkcyjnym. Pozyskane informacje posłużyły do obliczenia wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100

mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze. Analiza oceny klimatu aktywności gospodarczej poszczególnych obszarów Miasta Radziejów umożliwi rozpoznanie czy mieszkańcy są aktywni gospodarczo oraz czy potrafią sobie poradzić z konkurencją oraz trudnościami na rynku pracy.

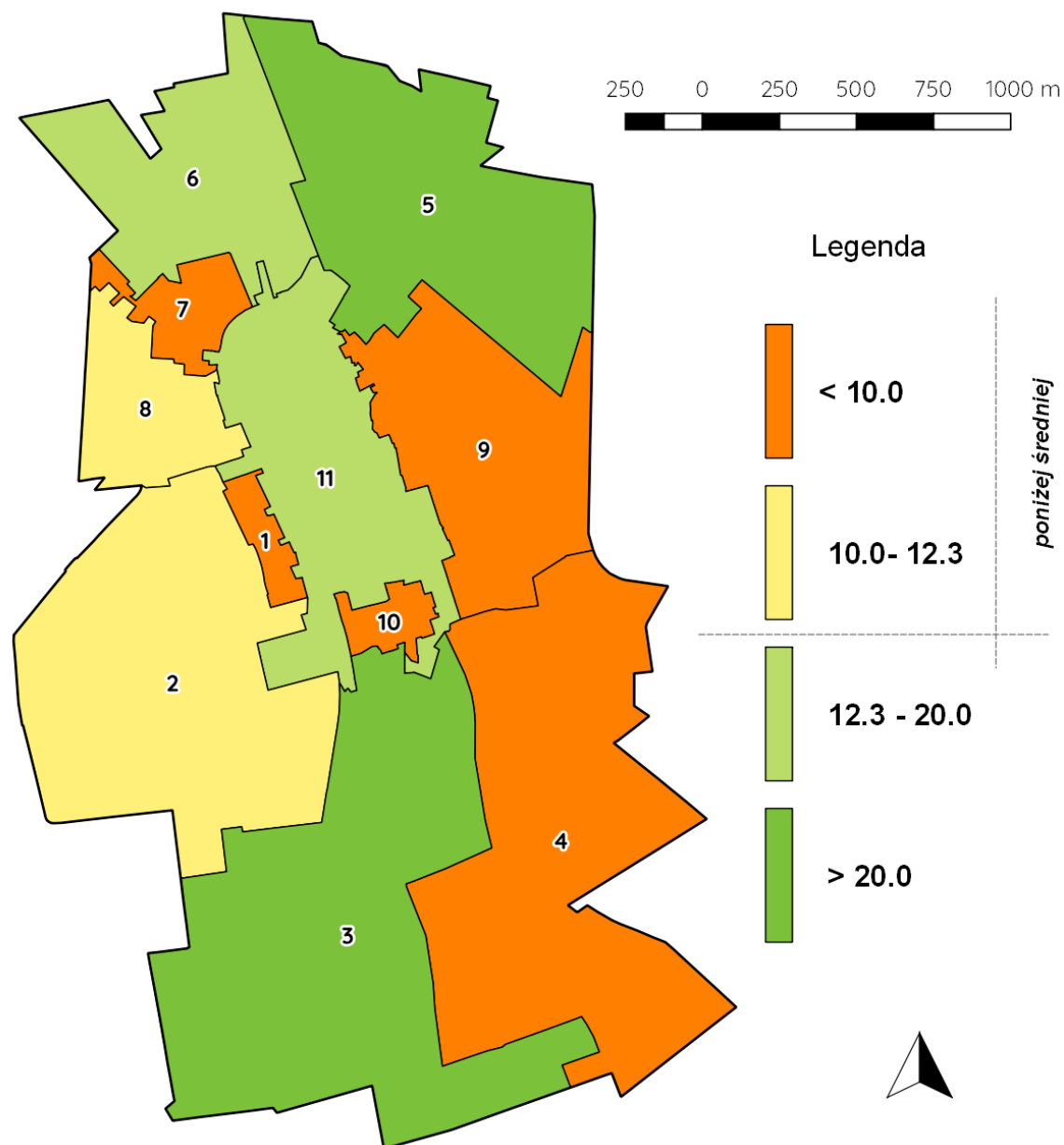
4.3.1.1. Wskaźnik – Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze

W ramach analizy klimatu aktywności gospodarczej w Mieście Radziejów wybrano wskaźnik, który obrazuje dane zjawisko, a mianowicie Liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze. Według danych Urzędu Miasta liczba zarejestrowanych podmiotów od osób fizycznych wynosi 452. Średnia wartość wskaźnika dla całego Miasta wynosi 12,3. Obszary, które osiągnęły wartości gorsze od średniej dla Miasta cechuje nasilenie występowania negatywnego zjawiska i oznaczono je w tabeli tłem pomarańczowym.

Tabela 9. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Lp.	Nazwa wydzielonej jednostki strukturalnej	Liczba zarejestrowanych podmiotów od osób fizycznych	Ludność w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
1	Obszar nr 1	16	171	9,4
2	Obszar nr 2	29	275	10,5
3	Obszar nr 3	20	84	23,8
4	Obszar nr 4	3	90	3,3
5	Obszar nr 5	85	160	53,1
6	Obszar nr 6	25	158	15,8
7	Obszar nr 7	37	673	5,5
8	Obszar nr 8	49	453	10,8
9	Obszar nr 9	36	465	7,7
10	Obszar nr 10	11	165	6,7
11	Obszar nr 11	141	979	14,4
suma/średnia		452	3 673	12,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta, stan na 31.12.2015 r.

Ryc. 7. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – ujęcie graficzne zjawiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Spośród badanych obszarów aż 7 osiągnęło wartość gorszą od średniej dla Miasta Radziejów. W Obszarach nr 4 i 7 występuje najgorszy klimat aktywności gospodarczej i występuje najmniejsza liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Dla Obszaru nr 7 wartość wskaźnika wynosi 5,5, natomiast dla Obszaru nr 4 tylko 3,3. Najlepsza sytuacja została wykazana w Obszarach nr 3 i 5.

4.4. PODSUMOWANIE WYSTĘPOWANIA NEGATYWNYCH ZJAWISK SFERY SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ

Na cele przeprowadzenia analizy negatywnych zjawisk w sferze społecznej i gospodarczej pozyskano dane z Urzędu Miasta Radziejów i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radziejowie.

Na podstawie przeprowadzonych analiz należy wskazać, że na terenie Miasta Radziejów:

- 1) Średni udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem wynosi 18,9 %. Wszystkie obszary, w których udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem jest wyższy niż 18,9 % cechują się występowaniem stanu kryzysowego biorąc pod uwagę ten wskaźnik. Te wartości oznaczono tłem pomarańczowym.
- 2) Średni udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem wynosi 8,0 %. W jednostkach strukturalnych, gdzie udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem jest wyższy niż 8,0 % wskazuje się na występowanie stanu kryzysowego. Te jednostki oznaczono w Tabeli 9 tłem pomarańczowym.
- 3) Średni udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku kształtuje się na poziomie 35,6 %. Każda z jednostek strukturalnych, w której ta wartość jest wyższa została oznaczona tłem pomarańczowym co wskazuje na koncentrację negatywnego zjawiska
- 4) W zakresie klimatu aktywności gospodarczej przedstawiono liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze. Udział ten w ujęciu całego Miasta Radziejów wynosi 12,3. Jednostki strukturalne, w których wartość danego wskaźnika jest wyższa niż wartość średnia dla Miasta oznaczono w tabeli tłem pomarańczowym, co oznacza występowanie stanu kryzysowego.

Zestawienie wskaźników uwzględnionych do wskazania obszaru zdegradowanego na terenie Miasta Radziejów przedstawiono w Tabeli 10. **Wskaźniki uwzględnione do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radziejów**

Jedyną jednostką strukturalną, która spełniła kryterium występowania trzech wartości wybranych wskaźników strefy społecznej przyjmujących wartości mniej korzystne niż średnia dla całego Miasta Radziejów oraz dodatkowo wartość wskaźnika dla strefy gospodarczej również jest mniej korzystna niż średnia, jest Obszar nr 7 obejmujący ulicę Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej oraz ulicę Polną.

Tabela 10. Wskaźniki uwzględnione do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radziejów

Lp.	Nazwa wydzielonej jednostki strukturalnej wraz z podaniem lokalizacji	Udział (%) ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem	Udział (%) osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
1	Obszar nr 1	7,0	6,6	22,0	9,4
2	Obszar nr 2	17,2	4,6	39,4	10,5
3	Obszar nr 3	19,5	5,8	32,5	23,8
4	Obszar nr 4	8,0	32,7	100,0	3,3
5	Obszar nr 5	23,0	8,2	31,9	53,1
6	Obszar nr 6	6,1	1,7	28,8	15,8
7	Obszar nr 7	24,7	8,3	46,5	5,5
8	Obszar nr 8	23,3	2,7	28,9	10,8
9	Obszar nr 9	16,7	5,4	35,8	7,7
10	Obszar nr 10	17,7	6,3	33,3	6,7
11	Obszar nr 11	17,9	12,2	32,8	14,4
średnia		18,9	8,0	35,6	12,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych, stan na 31.12.2015 r.

4.5. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Zastosowano zasadę proponowaną w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020” mówiącą, że za obszar zdegradowany mogą zostać uznane jednostki strukturalne, w których co najmniej 2 z 4 wybranych wskaźników (w tym co najmniej jeden ze sfery społecznej i co najmniej 1 spoza sfery społecznej) przyjmują wartości mniej korzystne od średnich wartości dla Miasta.

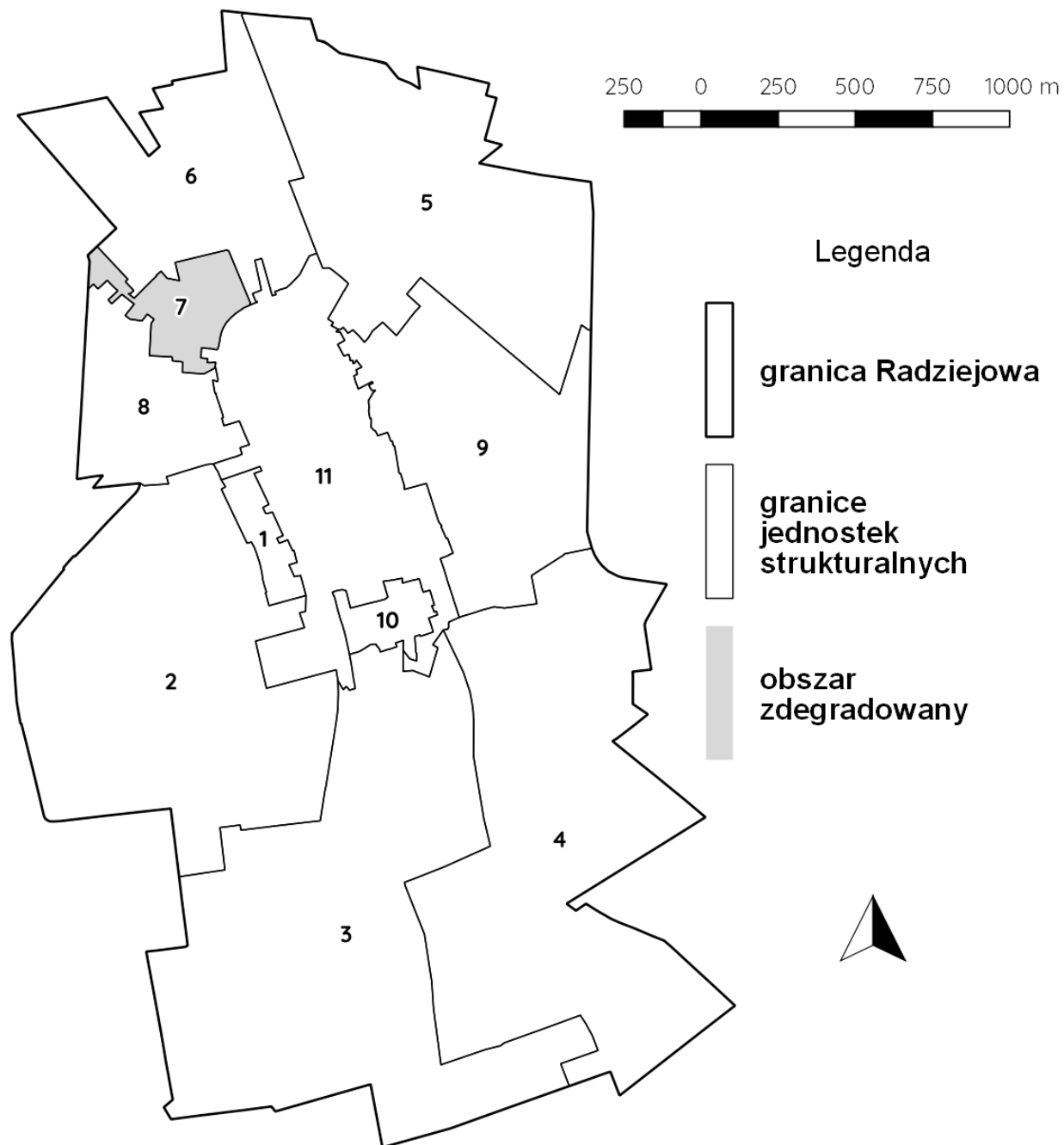
W przypadku Miasta Radziejów przyjęto zasadę wyboru tych jednostek strukturalnych, dla których 3 wybrane wskaźniki ze sfery społecznej są mniej korzystne niż wartość średnia dla Miasta Radziejów i jednocześnie obszar spełnia kryterium problemów gospodarczych mierzonych wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

W wyniku przeprowadzonej analizy tylko jedna jednostka strukturalna spełniła kryterium występowania trzech wartości wybranych wskaźników ze sfery społecznej przyjmujących wartości mniej korzystne niż średnia wartość dla całego Miasta Radziejów i dodatkowo wartość wskaźnika strefy środowiskowej również jest mniej korzystna niż średnia. Jest to **Obszar nr 7** obejmujący ulice: Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej oraz ulicę Polną.

Wobec zebranych informacji proponuje się **uznanie za obszar zdegradowany** Obszar nr 7 obejmującego ulicę Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej oraz ulicę Polną.

W wyznaczonym obszarze zdegradowanym mieszkają 1 159 osoby tj. 19,3 % mieszkańców Miasta Radziejów. Powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi 10,2 ha. Jest to 1,8 % powierzchni Miasta Radziejów.

Granice obszaru zdegradowanego na tle granic Radziejowa przedstawiono w formie ryciny.

Ryc. 8. Obszar zdegradowany na terenie Miasta Radziejów

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

V. OBSZAR REWITALIZACJI

W niniejszym rozdziale dokonano wyznaczenia obszaru rewitalizacji na podstawie wcześniej przedstawionych analiz.

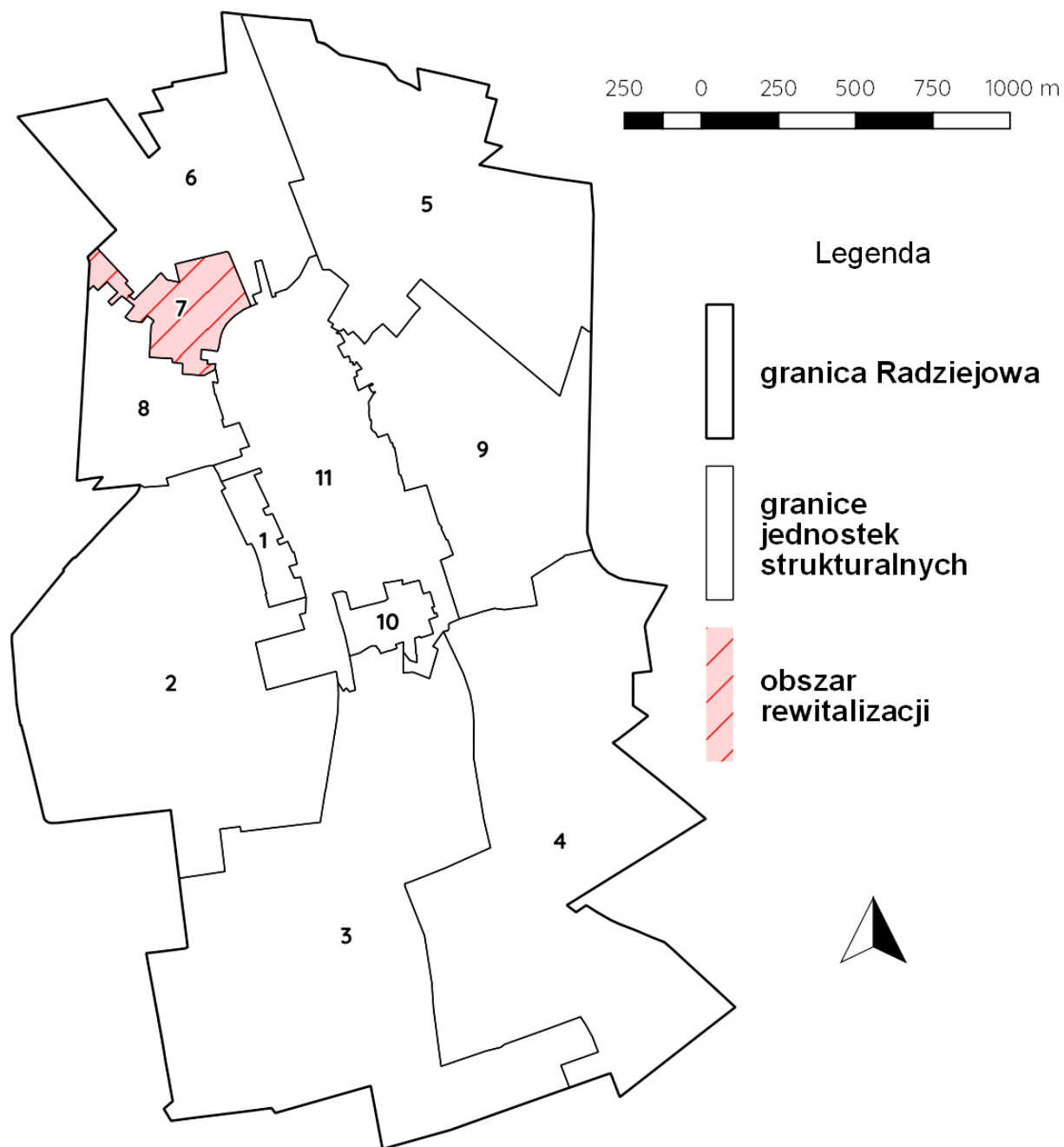
5.1. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI

Obszarem rewitalizacji może być cały obszar zdegradowany lub jego część.

Należy jednak pamiętać, że obszarem rewitalizacji może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20 % powierzchni i 30 % ludności Miasta Radziejów. Wyznaczony wcześniej obszar zdegradowany spełnia te kryteria.

W związku z powyższym do **obszaru rewitalizacji** Miasta Radziejów proponuje włączyć **Obszar nr 7** obejmujący ulicę Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej oraz ulicę Polną.

Ryc. 9. Obszar rewitalizacji na terenie Miasta Radziejów

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Wyznaczony obszar rewitalizacji, na który składa się jednostki strukturalnej nr 7 Ulice: Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej, Polna który zamieszkuje 1 159 osób. Powierzchnia obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów wynosi 10,2 ha.

Biorąc pod uwagę zebrane dane i informacje uznaje się za zasadne wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w zaproponowanej formie. Dane dotyczące wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przedstawiono w formie tabelarycznej.

Tabela 11. Podstawowe informacje dotyczące obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

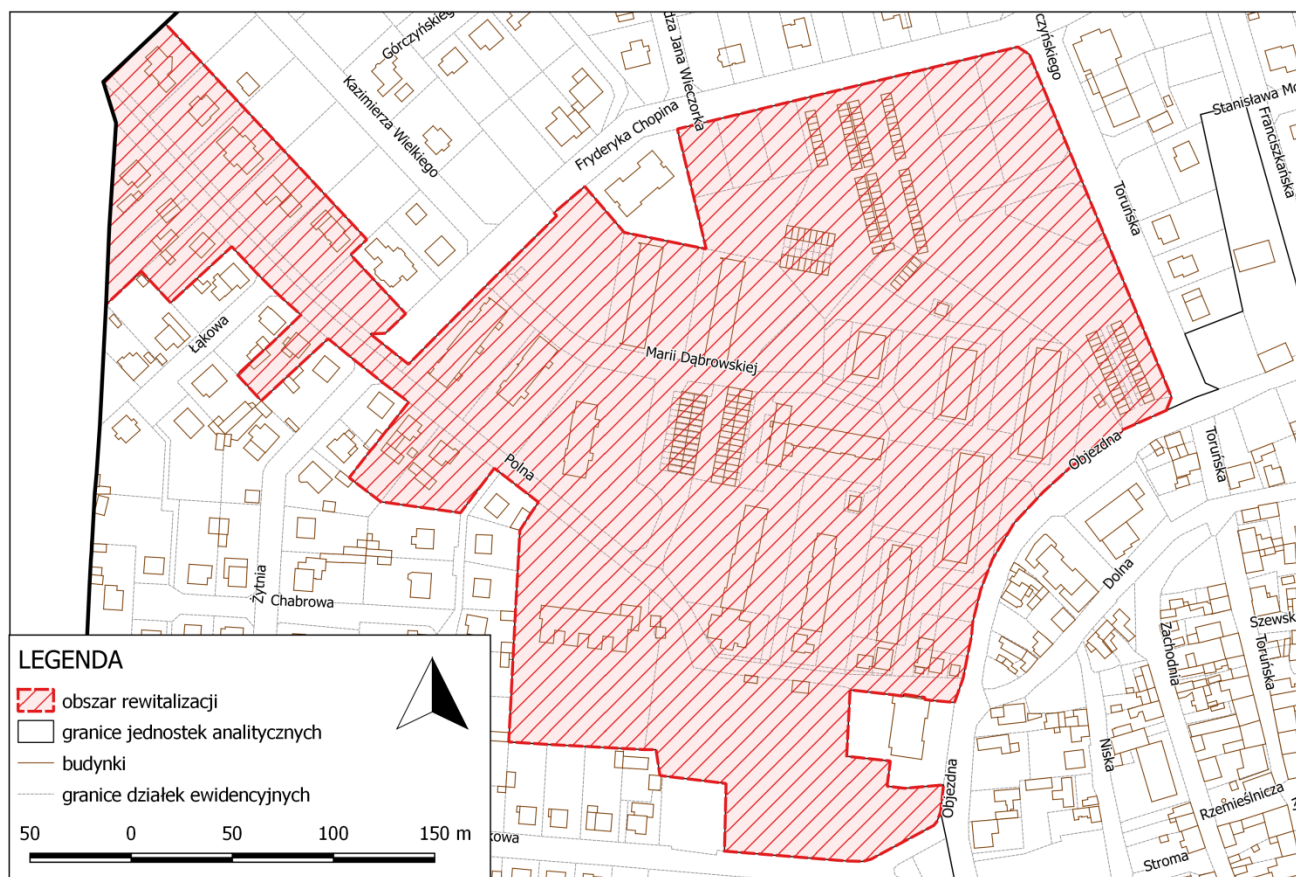
Podstawowe informacje	Obszar zdegradowany	Obszar rewitalizacji
Zasięg przestrzenny	Obszar nr 7. Ulice: Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej, Polna	Obszar nr 7. Ulice: Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej, Polna
Powierzchnia (ha)	10,2 ha	10,2 ha
Powierzchnia (%)	1,8 %	1,8 %
Liczba mieszkańców	1 159	1 159
Udział w ludności miasta ogółem	19,3 %	19,3 %

Źródło: opracowanie własne

VI. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Podstawowe informacje

Na bazie wyznaczonego wcześniej obszaru rewitalizacji konieczne jest przedstawienie szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji, który stanowi jednostka strukturalna: Obszar nr 7. Ulice: Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej, Polna.

Ryc. 10. Obszar rewitalizacji na terenie Miasta Radziejów na tle podziału ewidencyjnego

Źródło: opracowanie własne

Obszar rewitalizacji obejmuje ulicę Polną i Marii Dąbrowskiej wraz z przyległą zabudową oraz osiedle mieszkaniowe przy ulicy Objezdnej. Większość obiektów znajdujących się w obrębie obszaru 7 to wielorodzinne budynki mieszkalne, wybudowanych w przed 1989 r.

Wyznaczony obszar rewitalizacji jest zamieszkały przez 1 159 osoby. Mimo objęcia jedynie 1,8 % powierzchni Radziejowa, udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi aż 19,3 %.

Zaawansowanie procesu starzenia się ludności

W ramach sfery społecznej zbadano sytuację demograficzną Miasta Radziejów w podziale na wyznaczone jednostki strukturalne. Do analizy procesu starzenia się ludności wybrano wskaźnik odnoszący się do udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze. Wartość danego wskaźnika dla Miasta wyniosła 18,9 %. Obszar 7 natomiast osiągnął wartość wyższą od średniej i wyniosła ona aż 24,7 %. Jest to jednocześnie najwyższy udział osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem spośród wszystkich obszarów w mieście. Większość budynków znajdujących się na obszarze to bloki mieszkalne z „wielkiej płyty” pochodzi z lat 80-tych XX w. i w tym samym czasie była zasiedlana przez młodych mieszkańców. Obecnie ci sami lokatorzy są, bądź wchodzić właśnie w wiek emerytalny. Sytuacja demograficzna przedstawia także negatywne tendencje, co zostało uwidocznione w uproszczonej diagnozie. Liczba mieszkańców zmniejsza się przy czym społeczeństwo się starzeje. Dlatego wyzwaniem w kontekście przeciwdziałania opisywanemu negatywnemu zjawisku będzie aktywizacja osób starszych i włączenie ich do życia lokalnej społeczności poprzez prowadzenie różnorodnych działań. Ważne jest także utworzenie odpowiedniej infrastruktury w postaci obiektu, który będzie mógł być wykorzystany jako placówka wsparcia i opieki dziennej dla osób starszych i niesamodzielnych. Tego typu propozycje były zgłaszane już w trakcie konsultacji społecznych, a także znajdują swoje potwierdzenie w planach inwestycyjnych Miasta Radziejów na najbliższe lata.

Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych

W ramach analizy negatywnych zjawisk ze sfery społecznej zbadano samowystarczalność ekonomiczną ludności. W tym celu wybrano dwa wskaźniki odnoszące się do zależności od pomocy społecznej.

Pierwszym z przeanalizowanych wskaźników był udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem. Średnia dla Miasta Radziejów wyniosła 8,0 %, natomiast dla Obszaru nr 7 8,3 %. Świadczy to o występowaniu negatywnego zjawiska w postaci zależności od środowiskowej pomocy społecznej gospodarstw domowych.

Drugim z wybranych wskaźników jest udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku. W tym przypadku średnia dla Miasta Radziejów wynosi 35,6 %, a dla obszaru rewitalizacji aż 46,5 %. Wynika z tego, że blisko połowa dzieci z obszaru rewitalizacji pochodzi z rodzin, które borykają się z trudną sytuacją materialną i są zależne od pomocy zewnętrznej oferowanej przez MOPS. Świadczy to też o tym, że warunki w jakich dorastają młodzi mieszkańcy są nieodpowiednie co wpływa na ich rozwój kapitału ludzkiego.

Przeanalizowanie problemów z zakresu samowystarczalności ekonomicznej mieszkańców wykazało występowanie problemów związanych z zależnością od zewnętrznej pomocy. W Obszarze 7 zamieszkuje wysoki odsetek osób, które korzystają z usług

Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Powody przyznania pomocy są różnorodne i zależą od indywidualnej sytuacji rodziny z danego obszaru.

Wyzwaniem w kontekście planowanych działań na danym obszarze będzie aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji. Interwencja powinna być skierowana do osób nieaktywnych społecznie i zawodowo, które korzystają z pomocy społecznej i nie wyrażają chęci do zmian prowadzących do poprawy ich jakości życia. Wsparciem objęta powinna być także najmłodsza część społeczeństwa, która jest zagrożona wykluczeniem społecznym i obecnie jest zależna od pomocy społecznej.

Sfera gospodarcza

W ramach analizy sfery gospodarczej zbadano klimat aktywności gospodarczej, przy wykorzystaniu wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze. Średnia wartość danego wskaźnika dla Miasta Radziejów wyniosła 12,3, natomiast dla obszaru rewitalizacji wyniosła zaledwie 5,5 co świadczy o stosunkowo niskiej liczbie zarejestrowanych podmiotów. Dlatego kluczowe będzie pobudzenie przedsiębiorczości wśród mieszkańców danego obszaru.

Sfera środowiskowa

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji nie występują żadne prawne formy ochrony przyrody.

Obszar ten jest silnie zurbanizowany i zamieszkały przez blisko 20 % wszystkim mieszkańców Radziejowa, które tworzy największe osiedle złożone z budynków wielorodzinnych na terenie miasta.

Jeśli chodzi o występowanie indywidualnych źródeł ciepła, które wykorzystują paliwa stałe jest ono na danym obszarze bardzo znikome i wartość wskaźnika obrazującego udział gospodarstw użytkujących tradycyjne piece na paliwa stałe, będące źródłem tzw. niskiej emisji gazów spalinowych względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze wynosi mniej niż 1 %. Większość gospodarstw domowych na danym obszarze mieści się w 9 wielorodzinnych budynkach mieszkalnych, które są zaopatrywane w ciepło z lokalnej kotłowni zarządzanej przez EMPEGIEK Sp. z o.o.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Obszar rewitalizacji stanowi część Miasta Radziejów, w którym dominuje zabudowa wielorodzinna. Obszar nr 7 jest położony poza historycznym układem urbanistycznym Miasta Radziejów. Zabudowa jest stosunkowo młoda w porównaniu do centralnej części miejscowości.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego cały Obszar nr 7 znajduje się w obrębie strefie polityki przestrzennej IV A mieszkaniowo-usługowej zainwestowanej. Jest to strefa, które w większości jest już zainwestowana. W obszarze rewitalizacji dominują dwa rodzaje terenów o przeznaczeniu:

- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami nieuciążliwymi dla środowiska,
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami nieuciążliwymi dla środowiska.

W obszarze rewitalizacji jest także teren o funkcji usługowej, na którym znajduje się siedziba Przedszkola Publicznego nr 1 im. H. Karpińskiej.

Obszar nr 7 jest także dobrze skomunikowany z pozostałą częścią Miasta. Na obszarze sieć dróg gminnych i wewnętrznych, które łączą obszar z głównymi ciągami komunikacyjnymi miasta jak np. ulica Objezdna, czy droga krajowa nr 62.

Potencjał społeczny

Oprócz występujących problemów w kontekście procesu rewitalizacji ważny jest także potencjał społeczny występujący na obszarze rewitalizacji. Jest on reprezentowany przez funkcjonujące na nim i zrzeszające mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i pozostałych części Miasta Radziejów organizacje pozarządowe, kluby i koła zainteresowań. Najważniejsze z nich to:

- Stowarzyszenie Na Rzecz Integracji "RAZEM",
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy "LIDER",
- Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej "Radziejowianka",
- Chór "LARGO",
- Miejski Klub Sportowy "Start",
- Stowarzyszenie Wspierania Osób Niepełnosprawnych SUBICERE,
- Radziejowskie Stowarzyszenie Unitis Viribus,
- Lokalna Grupa Działania "Razem dla Powiatu Radziejowskiego",
- Radziejowskie Stowarzyszenie Przyjaciół Francji,
- Towarzystwo Miłośników Kujaw w Radziejowie,
- Miejska Ochotnicza Straż Pożarna w Radziejowie.

Na obszarze rewitalizacji występują także obiekty infrastruktury społecznej. tj. boiska sportowe, plac zabaw oraz siedziba Przedszkola Publicznego nr 1 im. H. Karpińskiej.

Na obszarze rewitalizacji nie występują obiekty, które mogłyby zostać zaadaptowane na cele społeczne i gospodarcze.

W trakcie konsultacji społecznych interesariusze wskazywali, że jednym z najistotniejszych problemów jest problem starzejącego się społeczeństwa. W Mieście Radziejów jest coraz więcej osób w wieku emerytalnym, a nie ma dostosowanych do ich potrzeb miejsc, które mogłyby zaaktywizować seniorów. Wskazano, że nie ma w Radziejowie miejsca dziennej opieki i pobytu dla seniorów, gdzie mogliby się regularnie spotykać i uczestniczyć w różnorodnych zajęciach.

Kolejne problemy, które poruszano w trakcie konsultacji społecznych to zależność mieszkańców od pomocy społecznej. Wskazywano, że w zarówno w obszarze rewitalizacji, jak i w całym mieście istnieje problem związany z biernością zawodową i społeczną mieszkańców. Sytuacja na rynku pracy jest coraz lepsza, bezrobocie się zmniejsza, a większość osób, które chcą pracować znajduje w końcu zatrudnienie. Problem stanowią osoby, które nie chcą się aktywizować i są zależne finansowo od instytucji tj. MOPS. Ta zależność jest niestety przekazywana również następnym pokoleniom, które powielają złe wzorce w dorosłym życiu. Tak więc częstym przypadkiem jest korzystanie z usług pomocy społecznej przez te same rodziny z pokolenia na pokolenie. Dlatego istotna jest interwencja, która pozwoli na aktywizację społeczną mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży celem włączenia społecznego i ich usamodzielnienia się życiowego.

Podsumowując wyznaczony obszar rewitalizacji znajduje uzasadnienie w występujących problemach społecznych, a także zdiagnozowanych potrzebach

wskazanych podczas konsultacji społecznych. Poniżej przedstawiono także tabelę opisującą najważniejsze problemy i potencjały rozwoju obszaru rewitalizacji.

Tabela 12. Najważniejsze problemy i potencjały występujące na obszarze rewitalizacji Miasta Radziejowa

Najważniejsze problemy	Najważniejsze potencjały
<ul style="list-style-type: none"> – wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców na danym obszarze, – brak możliwości aktywizacji seniorów, – wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze, – wysoki udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze, – brak aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, – niska liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze, – mała liczba obiektów infrastruktury społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> – potencjał kapitału ludzkiego reprezentowany przez dużą liczbę mieszkańców zależnych od pomocy społecznej oraz seniorów, a także młodzieży.

Źródło: opracowanie własne

VII. WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Niniejszy rozdział przedstawia opis wizji stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji. Uwzględnia ona również analizę lokalnych potencjałów i analizę porównawczą wyznaczonych podobszarów. Wizja odpowiada także na kluczowe pytanie: do jakiego stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzonej interwencji dążymy? Dokładne określenie wizji rozwoju pozwala wyznaczyć odpowiednio ukierunkowane na rozwiązanie problemów cele rewitalizacji i przypisanie do nich właściwych kierunków działań.

W ramach LPR zamierzonym efektem jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji. Dzięki przeprowadzeniu odpowiednio skierowanej interwencji można osiągnąć wyrównanie poziomu rozwoju Miasta Radziejów i zmniejszenie skali kluczowych w kontekście rewitalizacji problemów.

Głównym efektem interwencji na obszarze rewitalizacji będzie przeciwdziałanie kluczowym problemom natury społecznej występującym na obszarze rewitalizacji, w tym przede wszystkim zaawansowania procesu starzenia się lokalnej społeczności i braku samowystarczalności ekonomicznej mieszkańców, oraz niskiego stopnia przedsiębiorczości.

Planowana interwencja będzie polegała na przeprowadzeniu działań aktywizujących społecznie mieszkańców obszaru rewitalizacji. Jednym z istotnych problemów na

wyznaczonym obszarze jest także niski stopień przedsiębiorczości zobrazowany przez niską liczbę podmiotów gospodarczych od osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Dlatego konieczne jest przeciwdziałanie temu zjawisku i pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości.

Tabela 13 przedstawia ciąg przyczynowo-skutkowy procesu rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Miasta Radziejów. Wskazano jaka jest planowana interwencja i z jakich problemów wynika, a także jakie są zamierzone efekty.

Tabela 13. Proces rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Miasta Radziejów

Obszar rewitalizacji	Zbadane problemy	Planowane działania	Efekt interwencji
Obszar nr 7. Ulice: Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej, Polna	<ul style="list-style-type: none"> – wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze, – wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem, – wysoki udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze. – duża liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze, – brak możliwości do zaadaptowania infrastruktury na cele społeczne i gospodarcze. 	<ul style="list-style-type: none"> – utworzenie Klubu Seniora celem włączenia społecznego osób w podeszłym wieku i niesamodzielnych, stworzenie możliwości spędzania i organizacji czasu wolnego i rozwijania niezbędnych umiejętności, – utworzenie Centrum Usług Środowiskowych celem wzrostu aktywności społecznej i żywienia społecznego, zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, – animacja lokalna przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu, skierowane przede wszystkim do trudnej młodzieży, – adaptacja niezbędnej infrastruktury na cele działalności Klubu Seniora i Centrum Usług Środowiskowych, – przeprowadzenie szkoleń i wsparcie lokalnych przedsiębiorców. 	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost aktywności społecznej mieszkańców, – zmniejszenie liczby osób zależnych od środowiskowej pomocy społecznej, – zmniejszenie liczby dzieci do lat 17, na które rodzice pobierają zasiłek rodzinny, – zwiększenie samodzielności mieszkańców poprzez nabycie odpowiednich kompetencji i umiejętności, – zwiększenie dostępności do usług społecznych skierowanych do osób starszych i niesamodzielnych, – ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji, – pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości, – adaptacja niewykorzystanych budynków na rzecz działalności Klubu Seniora i Centrum Usług Środowiskowych.

Źródło: opracowanie własne

Wobec przedstawionych powyżej informacji sformułowano wizję stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzonej interwencji, która uwzględnia najważniejsze przyczyny zbadanego stanu kryzysowego i specyfikę obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów. Podstawą do wyznaczenia wizji była diagnoza oraz wyniki konsultacji społecznych. Wizja prezentuje się następująco:

Wizja stanu obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów do 2022 r.:

- Lokalna społeczność jest aktywna społecznie i zawodowo,*
- Mieszkańcy chętnie korzystają z usług i form spędzania czasu wolnego oferowanych przez Klub Seniora i Centrum Usług Społecznych,*
- Obszar rewitalizacji jest zamieszkanym przez wielopokoleniową społeczność, która jest zintegrowana i aktywnie udziela się w życiu społecznym,*
- Seniorzy są aktywni i korzystają z szerokiej oferty instytucji wsparcia i infrastruktury dostosowanej do ich potrzeb,*
- Zmniejszyła się skala zbadanych problemów społecznych, dzięki przeprowadzeniu szeregu działań na rzecz przeciwdziałania problemom społecznym.*

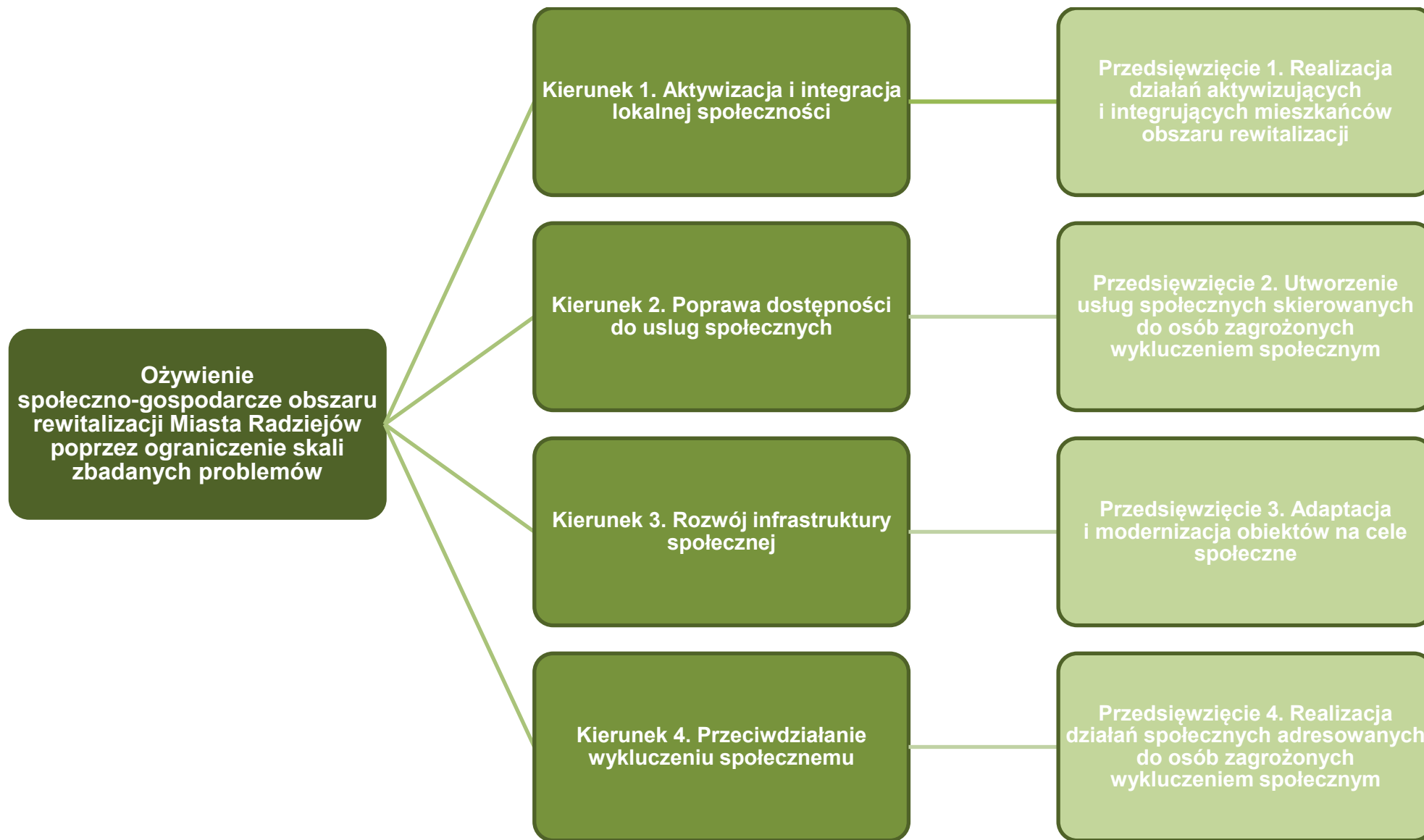
VIII. CEL REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ

8.1. CEL, KIERUNKI I PRZEDSIĘWZIĘCIA

Przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne dla Miasta Radziejów będą prowadzone w oparciu o wyznaczony cel rewitalizacji i przypisane do niego kierunki działań. Cel i kierunki są następstwem określonej wizji obszaru rewitalizacji, a także są dopasowane do lokalnych uwarunkowań i potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji. Cel i wszystkie kierunki wynikają z przeprowadzonej diagnozy i są ukierunkowane na eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk. Cel i kierunki są również zgodne z założeniami powiązanych dokumentów strategicznych i planistycznych, a także są pochodną wizji obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji.

Poniżej zaprezentowano cel programu rewitalizacji, odpowiadające mu kierunki działań i przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Wyznaczono 4 kierunki działań, które odpowiadają na zbadane problemy i potrzeby cechujące obszar rewitalizacji Miasta Radziejów. Z kierunków działań wynikają 4 główne przedsięwzięcia. Na następnej stronie przedstawiono schemat obrazujący cel rewitalizacji, kierunki działań i wynikające z nich przedsięwzięcia główne.

8.2. WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU

Wyznaczony cel rewitalizacji został opisany poprzez odpowiednio skwantyfikowane wskaźniki obrazujące stopień realizacji. Wskaźniki posiadają wartość bazową i docelową – czyli wartość planowaną do osiągnięcia w 2022 r.

Poniższa tabela przedstawia wybrane wskaźniki realizacji celu rewitalizacji, które są oczekiwane w wyniku realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022.

Tabela 14. Wskaźniki odpowiadające celowi rewitalizacji

Nr	Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów poprzez ograniczenie skali zbadanych problemów		
	Wskaźniki	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	8,3 %	6,5 %
2	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	46,5 %	42 %
3	Liczba zaaktywizowanych osób starszych na danym obszarze	0	20 os.
4	Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej na terenie miasta	0	2 szt.

Źródło: opracowanie własne

Powyższe wskaźniki są jak najbardziej wymierne co do oceny prowadzonych działań rewitalizacyjnych, ponieważ osiągnięcie wartości docelowych pozwoli na ograniczenie skali problemów występujących w danym obszarze. Wybrane wskaźniki odnoszą się do zbadanych na etapie diagnozy negatywnych zjawisk w postaci braku samowystarczalności ekonomicznej mieszkańców, czy zaawansowania procesu starzenia się społeczeństwa. Wskaźniki ukazują przede wszystkim planowany efekt poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców i zwiększenie ich samodzielności życiowej i aktywizacji społecznej. Ostatni wskaźnik dotyczy liczby zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej na terenie Miasta Radziejów, które to obiekty pozwolą realizować podstawowe zadania miękkie ujęte w projektach głównych w LPR.

Dane wskaźniki będą stanowić podstawę do monitoringu efektywności procesu rewitalizacji, a także będą służyć do sporządzania analiz prowadzonych **co najmniej raz na dwa lata** przez Zespół ds. rewitalizacji.

IX. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Osiągnięcie wyznaczonego celu rewitalizacji jest uwarunkowane poprzez efektywną realizację konkretnych działań, które prowadzą do wyjścia z sytuacji kryzysowej obszaru rewitalizacji. Dlatego określono główne i uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które są pochodną wizji obszaru rewitalizacji, celu oraz kierunków działań.

Główne przedsięwzięcia zawierają zbiór projektów, które są powiązane odpowiednio z określonymi wcześniej kierunkami działań. Przedstawiono także ogólną charakterystykę przedsięwzięć uzupełniających, które wspierają osiągnięcie celu rewitalizacji i realizację głównych projektów.

9.1. PRZEDSIĘWZIĘCIA GŁÓWNE

Na podstawie przeprowadzonych wcześniej analiz i w nawiązaniu do wizji, celu i kierunków działań określono 4 przedsięwzięcia główne. Każde z nich zawiera przypisane projekty ukierunkowane na osiągnięcie głównego celu rewitalizacji. Ich kompleksowa realizacja jest kluczowa ze względu na osiągnięcie zamierzonych efektów w procesie rewitalizacji. Poszczególne projekty główne są ze sobą powiązane i ich wspólna realizacja prowadzi do efektywnej i kompleksowej rewitalizacji na wszystkich płaszczyznach istotnych z punktu widzenia procesu rewitalizacji Miasta Radziejów.

Tabela 15 przedstawia listę podstawowych przedsięwzięć i wynikających z nich projektów głównych.

Tabela 15. Przedsięwzięcia główne i projekty

Przedsięwzięcie 1. Realizacja działań aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru rewitalizacji
Projekt 1. Utworzenie Klubu Seniora
Projekt 2. Pierwszy krok we własny biznes – wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości
Przedsięwzięcie 2. Utworzenie usług społecznych skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Projekt 3. Utworzenie Centrum Usług Środowiskowych
Przedsięwzięcie 3. Adaptacja i modernizacja obiektów na cele społeczne
Projekt 4. Przebudowa budynku przy ul. Kościuszki 1 w Radziejowie na cele społeczne
Projekt 5. Przebudowa budynku przy ul. Rynek 14 w Radziejowie na cele społeczne
Przedsięwzięcie 4. Realizacja działań społecznych adresowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Projekt 6. Animacja lokalna przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu

Źródło: opracowanie własne

Tabela 16 przedstawia szczegółowo zakres projektów głównych. Zawarto w niej informacje dotyczące: lokalizacji, typu projektu, podmiotu/ów realizujących, zakresu realizowanych zadań, szacowanej wartości projektu, prognozowanych rezultatów oraz sposobu oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Tabela 16. Główne przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu						
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów poprzez ograniczenie skali zbadanych problemów										
Kierunek 1. Aktywizacja i integracja lokalnej społeczności										
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	1. Realizacja działań aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru rewitalizacji	1. Utworzenie Klubu Seniora	S	Gmina Miasto Radziejów	Projekt będzie skierowany do osób starszych i niesamodzielnych. W ramach projektu planowane jest organizowanie czasu wolnego poprzez rozwijanie umiejętności i indywidualnych zainteresowań; działalność kulturalna; zwiększenie aktywności uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym; działalność edukacyjna (nauka obsługi komputera, korzystania z Internetu; poradnictwo prawne/poradnictwo rodzinne; zajęcia rekreacyjno-sportowe (zorganizowane zajęcia w ramach stref aktywności rodzinnej, aerobik, nordic walking, aqua aerobic); poradnictwo psychologiczne; Zakłada	ul. Kościuszki 1 w Radziejowie	200 000	– powstanie wysokiej jakości usług społecznych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, – włączenie społeczne osób starszych i niesamodzielnych, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Wskaźnik produktu: – Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 20 os.	Sposób zmierzenia: dane MOPS.

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>się realizację zajęć umożliwiających rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych.</p> <p>Projekt zaoferuje grupowe warsztaty poradnictwa oraz indywidualne wsparcie, uzależnione od potrzeb indywidualnych.</p> <p>Klub będzie prowadzony przez koordynatora (zatrudniony w projekcie).</p> <p>W razie konieczności wsparcia bezpośredniego osób uczestniczących w działaniach klubu zapewnią opiekunowie środowiskowi z Centrum Usług Środowiskowych.</p> <p>Realizacja projektu wpisującego się w PI 9i stanowi wsparcie systemu wysokiej jakości usług społecznych świadczonych przez m.in. MOPS w Radziejowie w interesie publicznym ukierunkowanych na rzecz wsparcia osób zagrożonych</p>			<p>Wskaźnik rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu programu – 1 szt. 	

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>wykluczeniem społecznym. W projekcie planowane jest objęcie wsparciem 20 mieszkańców Miasta Radziejów, w tym 12 osób starszych z obszaru rewitalizacji, które są zagrożone ryzykiem wykluczenia społecznego. W budynku przy ul. Kościuszki 1 w Radziejowie utworzony zostanie klub seniora, który będzie pełnił funkcję klubu samopomocy. Klub będzie integralną częścią Centrum Usług Środowiskowych, które powstanie w związku tworzeniem systemu wsparcia osób starszych i niesamodzielnych w mieście. Usługi które zapewni CUŚ zostaną uzupełnione wsparciem dziennym jakie klienci otrzymają w klubie seniora. Wybrany obiekt znajduje się poza obszarem rewitalizacji, jednakże jego</p>				

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					wybór jest konieczny z braku tego typu budynków, które podmiot realizujący projekt mógłby przeznaczyć na działalność Klubu Seniora w obszarze rewitalizacji.				
Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów poprzez ograniczenie skali zbadanych problemów									
Kierunek 1. Aktywizacja i integracja lokalnej społeczności									
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	1. Realizacja działań aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru rewitalizacji	2. Pierwszy krok we własny biznes – wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości	G	Gmina Miasto Radziejów	Projekt obejmuje przeprowadzenie działań szkoleniowo-doradczych polegających na prowadzeniu cyklicznych szkoleń i warsztatów dla osób planujących założyć własną działalność gospodarczą i przedsiębiorców działających na obszarze rewitalizacji. Uczestnicy będą mogli pozyskać informacje jak założyć własną firmę i jak pozyskać środki na rozpoczęcie działalności. Projekt jest dedykowany dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. W ramach	Miasto Radziejów	15 000	<ul style="list-style-type: none"> – pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości, – ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, – wzrost aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji. <p>Wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objętych wsparciem aktywizacji zawodowej w projekcie – 10 os. <p>Wskaźnik rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Odsetek 	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu, ankietyzacja uczestników projektu.

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					projektu zamierza się objąć 10 osób z obszaru rewitalizacji.			przedsiębiorców pozytywnie oceniających wsparcie rozwojowe otrzymane po utworzeniu działalności gospodarczej w ramach projektu – 70 %.	
Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów poprzez ograniczenie skali zbadanych problemów									
Kierunek 2. Poprawa dostępności do usług społecznych									
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	2. Utworzenie usług społecznych skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	3. Utworzenie Centrum Usług Środowiskowych	S	Gmina Miasto Radziejów	W budynku przy ul. Rynek 14 utworzone zostanie Centrum Usług Środowiskowych. Centrum będzie działać w ramach MOPS w Radziejowie tak jak i Klub Seniora. Wszystkie te miejsca mają tworzyć system wsparcia osób starszych i niesamodzielnych w mieście. Usługi które zapewni w środowisku centrum zostaną uzupełnione wsparciem dziennym jakie klienci otrzymają w Klubie Seniora.	ul. Rynek 14 w Radziejowie	300 000	– powstanie wysokiej jakości usług społecznych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, – włączenie społeczne osób starszych i niesamodzielnych, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wskaźnik produktu: – Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem	Sposób zmierzenia: dane MOPS.

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>Projekt będzie skierowany do osób starszych i niesamodzielnych. W Centrum Usług Środowiskowych będzie utworzona:</p> <ul style="list-style-type: none"> – baza lokalowa dla funkcjonowania asystentów i opiekunów, – jedno mieszkanie chronione, – dostępność do usług prawnych, informacyjnych, doradczych i szkoleniowych (otoczenie osób niepełnosprawnych), – możliwość samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym osobom korzystającym z centrum usług, – możliwość wypożyczenia sprzętu medycznego / rehabilitacyjnego, 			<p>społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 20 os.</p> <p>Wskaźnik rezultatu:</p> <p>– Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu programu – 1 szt.</p>	

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<ul style="list-style-type: none"> - włączenie odbiorców usług w decyzje o sposobie funkcjonowania centrum, - współpracę z podmiotami ochrony zdrowia, - dostępność komunikacyjną centrum dla odbiorców wsparcia. <p>Centrum będzie prowadzone przez koordynatora (zatrudniony w projekcie). Realizacja projektu wpisującego się w PI 9i stanowi wsparcie systemu wysokiej jakości usług społecznych świadczonych przez m.in. MOPS w Radziejowie w interesie publicznym ukierunkowanych na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W projekcie planowane jest objęcie wsparciem minimum 20 mieszkańców</p>				

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					Miasta Radziejów, w tym 12 osób z obszaru rewitalizacji, które są zagrożone ryzykiem wykluczenia społecznego. Wybrany obiekt znajduje się poza obszarem rewitalizacji, jednakże jego wybór jest konieczny z braku tego typu budynków, które podmiot realizujący projekt mógłby przeznaczyć na działalność Centrum Usług Środowiskowych w obszarze rewitalizacji.				
Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów poprzez ograniczenie skali zbadanych problemów									
Kierunek 3. Rozwój infrastruktury społecznej									
Miasto Radziejów	3. Adaptacja i modernizacja obiektów na cele społeczne	4. Przebudowa budynku przy ul. Kościuszki 1 w Radziejowie na cele społeczne	PF	Gmina Miasto Radziejów	Budynek przy ul. Kościuszki 1 znajduje się w centrum miasta i leży poza obszarem rewitalizacji. Jednak jego adaptacja jest konieczna do realizacji projektów miękkich nr 1 i 6. W obszarze rewitalizacji nie znajdują się obiekty, które można by zaadaptować, czy wykorzystać w celu	ul. Kościuszki 1 w Radziejowie	1 300 000	– powstanie wysokiej jakości infrastruktury społecznej dla mieszkańców, – poprawa stanu technicznego budynku i wykorzystanie nieużytkowanej przestrzeni na cele społeczne,	Sposób zmierzenia: protokoły odbioru robót budowlanych, dane Urzędu Miasta Radziejów, dane MOPS.

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>realizacji projektów społecznych ujętych w LPR. Dlatego wybrany budynek może być wykorzystany na cele realizacji zadań miękkich skierowanych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji i na przeciwdziałanie zbadanym w tym obszarze problemom. Budynek jest także własnością podmiotu realizującego. Dany obiekt znajduje się na obszarze Historycznego Założenia Miasta Radziejowa wpisanego do rejestru zabytków. Budynek Remizy Miejskiej Ochotniczej Straży Pożarnej w Radziejowie został wzniesiony w połowie XIX w. Z racji zachowanych wartości historycznych i architektonicznych został ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków.</p>			<p>– powstanie infrastruktury niezbędnej do realizacji projektów społecznych ujętych w LPR.</p> <p>Wskaźnik produktu:</p> <p>– Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich (CI39) – 540 m²</p> <p>Wskaźnik rezultatu:</p> <p>– Liczba osób korzystających z wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich – 50 os.</p>	

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>W chwili obecnej pomieszczenia w parterze budynku są wykorzystywane w przeważającej części na potrzeby ochotniczej straży pożarnej. Na parterze znajdują się: garaż trzystanowiskowy dla wozów strażackich oraz pomieszczenia socjalno-biurowe, gospodarcze i sanitariaty wykorzystywane przez strażaków ochotników. Na piętrze zlokalizowana jest duża sala z możliwością wykorzystania jej jako sali konferencyjnej lub biesiadno-restauracyjnej, druga mniejsza sala, mieszczą się tu także pomieszczenia kuchni, zaplecza gospodarczego i sanitariaty. Nad główną bryłą budynku wznosi się wieża widokowo-obszaryjny. W celu adaptacji budynku</p>				

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					na Klub Seniora konieczne jest przeprowadzenie gruntownej modernizacji. Budynek od wielu lat nie był remontowany i na dzień dzisiejszy znajduje się w złym stanie technicznym. Na ścianach zewnętrznych i wewnętrznych ujawniły się zarysowania i spękania wymagające wzmocnienia. Elewacja wymaga skucia odpadających tynków i wykonania nowych wypraw elewacyjnych z odtworzeniem detali architektonicznych. Wieżba dachowa wymaga wzmocnienia, a także w części wymiany na nowe elementy konstrukcyjne. Ponadto należy odnowić ściany wewnętrzne, posadzki, schody wewnętrzne. Wymiany wymagają także wszystkie instalacje wewnętrzne tj. elektryczna, wodociągowa,				

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>kanalizacyjna i centralnego ogrzewania. Z uwagi na powyżej opisany zły stan techniczny oraz konieczność zachowania historycznych walorów budynku wymaga on jak najszybszego podjęcia działań remontowo-naprawczych. Przeprowadzone zostaną prace z zakresu aranżacji wnętrz, w celu zagospodarowania pomieszczeń na Klub Seniora. Pomieszczenia wykorzystywane na potrzeby straży pożarnej również zostaną poddane modernizacji, aby mogły odbywać się w nich zajęcia dla trudnej młodzieży z obszaru rewitalizacji (ujęte w Projekcie 6). Budynek zostanie dostosowany do korzystania przez osoby niepełnosprawne. Do budynku zostanie</p>				

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					zakupione wyposażenie tj. meble, wyposażenie kuchni, sprzęt multimedialny.				
Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów poprzez ograniczenie skali zbadanych problemów									
Kierunek 3. Rozwój infrastruktury społecznej									
Miasto Radziejów	3. Adaptacja i modernizacja obiektów na cele społeczne	5. Przebudowa budynku przy ul. Rynek 14 w Radziejowie na cele społeczne	PF	Gmina Miasto Radziejów	Budynek przy ul. Rynek 14 znajduje się w centrum miasta i leży poza obszarem rewitalizacji. Jednak jego adaptacja jest konieczna do realizacji projektu miękkiego nr 3. W obszarze rewitalizacji nie znajdują się obiekty, które można by zaadaptować, czy wykorzystać w celu realizacji utworzenia i funkcjonowania Centrum Usług Środowiskowych. Dlatego wybrany budynek może być wykorzystany na cele realizacji zadań miękkich skierowanych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji i na przeciwdziałanie zbadanym w tym obszarze problemom.	ul. Rynek 14 w Radziejowie	710 000	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie wysokiej jakości infrastruktury społecznej dla mieszkańców, – poprawa stanu technicznego budynku i wykorzystanie nieużytkowanej przestrzeni na cele społeczne, – powstanie infrastruktury niezbędnej do realizacji projektów społecznych ujętych w LPR. <p>Wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na 	Sposób zmierzenia: protokoły odbioru robót budowlanych, dane Urzędu Miasta Radziejów.

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>Przedmiotowy budynek zlokalizowany jest w ścisłym centrum miasta. Stanowi on własność Gminy Miasto Radziejów. Budynek znajduje się na obszarze Historycznego Założenia Miasta Radziejowa wpisanego do rejestru zabytków. Budynek jest dwukondygnacyjny. W poziomie parteru znajdują się pomieszczenia wynajmowane pod działalność gospodarczą, natomiast na piętrze są dwa mieszkania socjalne. Budynek od wielu lat nie był remontowany, w związku z czym jest w złym stanie technicznym. Na ścianach zewnętrznych i wewnętrznych ujawniły się zarysowania i spękania wymagające wzmocnienia. Elewacja wymaga skucia odpadających tynków i wykonania nowych wypraw elewacyjnych</p>			<p>obszarach miejskich (CI39) – 120 m²</p> <p>Wskaźnik rezultatu: – Liczba osób korzystających z wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich – 30 os.</p>	

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>z odtworzeniem detali architektonicznych. Więźba dachowa wymaga wzmocnienia, a także w części wymiany na nowe elementy konstrukcyjne. Ponadto należy odnowić ściany wewnętrzne, posadzki, schody wewnętrzne oraz wymienić w całości przestarzałą już stolarkę okienną i drzwiową. Wymiany wymagają także wszystkie instalacje wewnętrzne tj. elektryczna, wodociągowa, kanalizacyjna i centralnego ogrzewania. Przeprowadzone zostaną prace z zakresu aranżacji wnętrz. Budynek zostanie dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Do budynku zostanie zakupione wyposażenie tj. meble, sprzęt multimedialny.</p>				

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów poprzez ograniczenie skali zbadanych problemów									
Kierunek 4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu									
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	Przedsięwzięcie 4. Realizacja działań społecznych adresowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	6. Animacja lokalna przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu	S	Gmina Miasto Radziejów	Niniejszy projekt obejmuje: – zajęcia dla dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji prowadzone przez Miejską Ochotniczą Straż Pożarną w celu rozwijania umiejętności dobrych i prawidłowych postaw oraz zachowań, – organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym przez MOSP – zajęcia rozwijające zdolności i zainteresowania, nauka poprzez zabawę, zajęcia ze strażakami, nauka udzielania pierwszej pomocy, nauka właściwego informowania służb ratunkowych w sytuacjach zagrożenia oraz posługiwania się numerami alarmowymi;	ul. Kościuszki 1 w Radziejowie	10 000	– przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji, – stworzenie miejsca spotkań i integracji dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji, – ożywienie budynku MOSP, – dostęp do ciekawych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji. Wskaźnik produktu: – Wzrost aktywności społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym –	Sposób zmierzenia: ewidencja uczestników projektu.

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					<p>– organizowanie przez ochotniczą straż pożarną wyjść do Powiatowej Straży Pożarnej, Policji i spotkania z przedstawicielami tych jednostek.</p> <p>Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowany problem wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży do lat 18 objętych obszarem rewitalizacji. Problemem tej grupy jest często brak zainteresowania ze strony najbliższych, brak zrozumienia i wspólnego spędzania czasu wolnego. W mieście brakuje miejsc, w których dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji mogłaby się spotykać w celu spędzenia wolnego czasu w sposób efektywny. W projekcie zaplanowano objąć wsparciem minimum 20 dzieci i młodzieży do lat 18 z terenu objętego</p>			<p>20 os. Wskaźnik rezultatu: Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu programu – 1 szt.</p>	

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu*	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					programem rewitalizacji, które są zagrożone ryzykiem wykluczenia społecznego. Wszystkie działania wskazane w projekcie będą odbywały się w wyremontowanym budynku przy ul. Kościuszki 1, w którym między innymi swoją siedzibę ma Miejska Ochotnicza Straż Pożarna.				

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020

* typy projektów: S – społeczny, PF – przestrzenno-funkcjonalny, G – gospodarczy

9.2. PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE

Tabela 17 przedstawia ogólną charakterystykę przedsięwzięć uzupełniających, które mają na celu wsparcie w realizacji pozostałych projektów głównych i wzmocnienie zamierzonych efektów prowadzonych działań rewitalizacyjnych. Zawarto w niej informacje dotyczące: typu przedsięwzięcia, obszaru na którym dane przedsięwzięcie będzie realizowane, a także ogólną charakterystykę danego działania.

W LPR określono trzy przedsięwzięcia uzupełniające:

1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców Radziejowa
2. Modernizacja boisk sportowych, placu zabaw i utworzenie siłowni zewnętrznej w Radziejowie
3. Budowa parku do ćwiczeń kelisteniki / street workout

Tabela 17. Przedsięwzięcia uzupełniające

Obszar rewitalizacji	Lp.	Typ przedsięwzięcia*	Uzupełniające przedsięwzięcie rewitalizacyjne
1	2	3	4
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów poprzez ograniczenie skali zbadanych problemów		
	Kierunek 1. Aktywizacja i integracja lokalnej społeczności		
	Kierunek 4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu		
	1	S	Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców Radziejowa w oparciu o zastosowanie instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym, zawodowym i zdrowotnym.
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów poprzez ograniczenie skali zbadanych problemów		
	Kierunek 3. Rozwój infrastruktury społecznej		
	2	PF	Modernizacja boisk sportowych placu zabaw i utworzenie przy nim siłowni zewnętrznej w obszarze rewitalizacji Miasta Radziejów w celu utworzenia atrakcyjnej infrastruktury społecznej.
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	Cel: Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów poprzez ograniczenie skali zbadanych problemów		
	Kierunek 3. Rozwój infrastruktury społecznej		
	3	PF	Budowa parku do ćwiczeń kelisteniki / street workout celem utworzenia infrastruktury społecznej w obszarze rewitalizacji celem poprawy aktywności fizycznej i integracji mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020

* typy projektów: S – społeczny, PF – przestrzenno-funkcjonalny

X. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI

W niniejszym rozdziale przedstawiono mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych, których celem jest wyjście z sytuacji kryzysowej obszarów zdegradowanych. Wszystkie przedsięwzięcia i wynikające z nich projekty są zgodne z cechami charakteryzującymi właściwie wykonany program rewitalizacji przedstawiony w ZPPR. W poniższych podrozdziałach opisano mechanizmy zapewnienia komplementarności programu.

Zachowanie komplementarności projektów rewitalizacyjnych w różnych wymiarach jest koniecznym wymogiem dla wspierania projektów w ramach RPO WK-P. Poszczególne wymiary zostały przedstawione w grafice poniżej

Ryc. 11. Wymiary komplementarności projektów rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Wytucznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020”

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 jest komplementarny pod względem przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania. Szczegółowy opis komplementarności LPR dla jej konkretnych wymiarów został przedstawiony w następujących podrozdziałach.

10.1 Komplementarność przestrzenna

Zachowanie komplementarności przestrzennej było możliwe dzięki koncentracji interwencji dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, gdzie kumulują się negatywne zjawiska zbadane na etapie diagnozy. Zawarte w LPR projekty i przedsięwzięcia są ze sobą powiązane i dopełniają się wzajemnie. W programie wskazano także na zintegrowanie poszczególnych projektów (rozdział XII, Tabela 21).

W wyniku przeprowadzonej diagnozy wskazano Obszar nr 7 obejmujący ulice: Marii Dąbrowskiej, bloki przy Objezdnej, Polną do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi. Wszystkie projekty główne i przedsięwzięcia uzupełniające są skierowane do mieszkańców wskazanego obszaru rewitalizacji. Na obszarze zdiagnozowano problemy związane z zaawansowaniem procesu starzenia się społeczeństwa, brakiem samowystarczalności ekonomicznej ludności czy niskim stopniem przedsiębiorczości. Projekty społeczne są skierowane bezpośrednio do mieszkańców obszaru rewitalizacji i uczestnicy tych działań będą rekrutowani bezpośrednio z obszaru 7. Natomiast jeśli chodzi o projekty główne o typie przestrzenno-funkcyjnym zlokalizowano je poza obszarem rewitalizacji. Takie działanie było konieczne z powodu braku możliwości wykorzystania, zaadaptowania, czy modernizacji budynków znajdujących się na obszarze rewitalizacji na cele ożywienia społecznego obszaru rewitalizacji. Podmiot realizujący zadanie miękkie czyli Gmina Miasto Radziejów nie posiada żadnego obiektu zlokalizowanego na obszarze rewitalizacji, który mógłby zostać wykorzystany w tym celu. Dlatego wybrano dwa budynki stanowiące własność Gminy Miasto Radziejów, których adaptacja umożliwi zrealizowanie interwencji społecznej w ramach LPR. Dane budynki wymagają modernizacji i dostosowania do pełnienia docelowej funkcji, jednakże posiadają duży potencjał i możliwości adaptacji do docelowej funkcji społecznej w postaci Klubu Seniora i CUŚ. Wykorzystanie tych budynków wpłynie na ożywienie społeczne obszaru rewitalizacji z tego względu, że będzie skierowane przede wszystkim do jego mieszkańców. Dodatkowo poprawi się ich stan techniczny, estetyka, efektywność energetyczna i wpłynie ogólnie na poprawę jakości tkanki zabudowy śródmiejskiej w Radziejowie.

W Tabeli 18 wskazano na w jakim obszarze będzie realizowany dany projekt czy przedsięwzięcie.

Tabela 18. Komplementarność przestrzenna

Nazwa	Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	Poza obszarem rewitalizacji
Projekt główny		
1. Utworzenie Klubu Seniora	X	
2. Pierwszy krok we własny biznes – wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości	X	
3. Utworzenie Centrum Usług Środowiskowych	X	
4. Przebudowa budynku przy ul. Kościuszki 1 w Radziejowie na cele społeczne		X
5. Przebudowa budynku przy ul. Rynek 14 w Radziejowie na cele społeczne		X
6. Animacja lokalna przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu	X	

Nazwa	Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	Poza obszarem rewitalizacji
Przedsięwzięcie uzupełniające		
1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców Radziejowa	X	
2. Modernizacja boisk sportowych placu zabaw i utworzenie siłowni zewnętrznej w Radziejowie	X	
3. Budowa parku do ćwiczeń kelisteniki / street workout	X	

Źródło: opracowanie własne

W powyższej tabeli została wskazana lokalizacja danych projektów i przedsięwzięć na obszarze rewitalizacji, a także poza nim. Lokalizacja interwencji jest podyktowana chęcią uniknięcia fragmentacji interwencji i działania punktowo. Wszystkie działania miękkie ujęte w LPR są skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji, a przede wszystkim do tych osób które najbardziej potrzebują wsparcia w ramach procesu rewitalizacji.

Niektóre działania są także skierowane do szerszej grupy odbiorców, jednakże pierwszeństwo w uczestnictwie w projekcie mają mieszkańcy obszaru rewitalizacji, na który interwencja jest ukierunkowana.

Przedsięwzięcia uzupełniające ujęte w LPR są zlokalizowane w obszarze rewitalizacji Miasta Radziejów. Pierwsze jest działaniem miękkim skierowanym na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców, natomiast kolejne dwa mają za zadanie rozwój infrastruktury społecznej w postaci modernizacji istniejącego placu zabaw i rozbudowę go o siłownię zewnętrzną oraz budowę parku do ćwiczeń kelisteniki / street workout.

Taki zasięg oddziaływania i koncentracja przestrzenna interwencji w ramach procesu rewitalizacji pozwoli na kompleksową pomoc na całym obszarze rewitalizacji, bez przenoszenia problemów na inne obszary. Dana interwencja wpisuje się również w politykę rozwoju Miasta Radziejów określoną w dokumentach strategicznych i planistycznych, będąc jej kontynuacją. Wdrożenie założeń programu rewitalizacji prowadzi również do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju Miasta Radziejów dzięki wyjściu z sytuacji kryzysowej obszaru rewitalizacji.

10.2. Komplementarność problemowa

Zachowano komplementarność problemową planowanych projektów i przedsięwzięć. Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 obejmuje wszystkie sfery rewitalizacji, w których zbadano negatywne zjawiska. Kluczową sferą w ramach rewitalizacji jest sfera społeczna, w której skupiono się na rozwiązaniu poszczególnych problemów. Głównym efektem programu rewitalizacji jest przeciwdziałanie i ograniczenie skali negatywnych zjawisk skoncentrowanych na obszarze rewitalizacji, które dąży do wyjścia z sytuacji kryzysowej. W tym celu dobiera się odpowiedni zestaw projektów i przedsięwzięć. Jest to kluczowe i niezbędne do osiągnięcia pozytywnych efektów interwencji i ograniczenia skali problemów społecznych skoncentrowanych na obszarze rewitalizacji.

Interwencja w sferze społecznej jest skierowana na eliminację wykazanych w obszarze rewitalizacji negatywnych zjawisk tj. zaawansowanie procesu starzenia się

społeczności, czy braku samowystarczalności ekonomicznej ludności. Celem zaplanowanych projektów miękkich jest przeciwdziałanie zdiagnozowanym negatywnym zjawiskom, które ma doprowadzić do wyjścia z sytuacji kryzysowej obszaru rewitalizacji. Zbadane problemy społeczne były podstawą do określenia kierunków działań nr 1, 2 i 4.

Trzeci kierunek działań wynika z potrzeby rozwoju lokalnej infrastruktury społecznej, która jest kluczowa do realizacji działań miękkich ujętych w programie. Skuteczna interwencja społeczna prowadzona w ramach działań miękkich musi się odbywać w odpowiednio przystosowanych do tego obiektach.

Wykonanie zadań wynikających ze wszystkich kierunków działań wpływa na kompleksowość podejmowanej interwencji, ponieważ wiąże działania określone w sferze społecznej z działaniami „twardymi” (przestrzenno-funkcjonalnymi).

Główne projekty rewitalizacyjne wykazują także wewnętrzne powiązanie. Chodzi tutaj przede wszystkim o projekty, które mogą otrzymać dofinansowanie z funduszu EFRR i EFS w ramach RPO WK-P. Są to projekty zintegrowane i zachodzi między nimi korelacja. Wspólnie są ukierunkowane na osiągnięcie efektu w postaci ograniczenia problemów społecznych, kluczowych w kontekście rewitalizacji, a także wykorzystują lokalny potencjał w postaci kapitału ludzkiego, a także niewykorzystanych budynków. W Tabeli 19 wskazano bezpośrednie powiązania projektów głównych pomiędzy sobą.

Tabela 19. Powiązania projektów głównych

Projekt społeczny	Projekt infrastrukturalny	Powiązanie
Projekt 1. Utworzenie Klubu Seniora	Projekt 4. Przebudowa budynku przy ul. Kościuszki 1 w Radziejowie na cele społeczne	Projekt 1 pierwszy dotyczy przeciwdziałania procesowi starzenia się społeczeństwa i aktywizacji seniorów z obszaru rewitalizacji. Projekt 6 dotyczy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu skierowanemu do trudnej młodzieży z obszaru rewitalizacji. Obydwa wymienione działania wymagają odpowiednio przystosowanej w tym celu infrastruktury. Obiektem, który może zostać wykorzystany w tym celu jest budynek będący siedzibą Miejskiej Ochotniczej Straży Pożarnej w Radziejowie. Część tego obiektu jest niewykorzystana i może zostać zaadaptowana na cele działalności Klubu Seniora, natomiast w pomieszczeniach należących do Straży mogą odbywać się różnorodne zajęcia dla dzieci i młodzieży. Tak więc cały obiekt może zostać przeznaczony na cele aktywizacji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dany obiekt wymaga jednak adaptacji i przystosowania do pełnienia docelowych funkcji. Wszystkie wymienione tutaj działania są ze sobą powiązane i zależne od siebie. Realizacja projektów miękkich jest zależna od utworzenia odpowiedniej jakości dostosowanej infrastruktury, która pozwoli na realizację poszczególnych zadań zawartych w projektach. Dlatego wspólne wykonanie zaplanowanych projektów pozwoli na osiągnięcie zamierzonych efektów i przeciwdziałania problemom społecznym zbadanym na obszarze rewitalizacji.
Projekt 6. Animacja lokalna przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu		

Projekt społeczny	Projekt infrastrukturalny	Powiązanie
Projekt 3. Utworzenie Centrum Usług Środowiskowych	Projekt 5. Przebudowa budynku przy ul. Rynek 14 w Radziejowie na cele społeczne	Projekt 3 dotyczy utworzenia Centrum Usług Środowiskowych na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zwiększenia dostępności do wysokiej jakości usług społecznych. Projekt jest skierowany przede wszystkim do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Jednak jego realizacja jest zależna od przebudowy budynku przy ul. Rynek 14 w Radziejowie. Dany obiekt może zostać wykorzystany do celów społecznych i zaadaptowany na rzecz działalności CUŚ. Realizacja projektu miękkiego jest zależna od utworzenia odpowiedniej jakości atrakcyjnej infrastruktury społecznej, która pozwoli na realizację poszczególnych zadań zawartych w projektach. Dlatego wspólne wykonanie zaplanowanych projektów pozwoli na osiągnięcie zamierzonych efektów i przeciwdziałania problemom społecznym zbadanym na obszarze rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne

Zrealizowanie wszystkich projektów głównych pozwoli na osiągnięcie i utrzymanie pozytywnych zmian społecznych i infrastrukturalnych w obszarze rewitalizacji. Przeprowadzenie planowanej interwencji przyniesie korzyści w postaci integracji społecznej i poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów.

W LPR określono również przedsięwzięcia uzupełniające, które są istotnym wsparciem w osiągnięciu celu rewitalizacji i uzupełnieniem zaplanowanych projektów głównych ukierunkowanych bezpośrednio na osiągnięcie celu rewitalizacji.

W ramach programu zaplanowano także 3 przedsięwzięcia uzupełniające o charakterze społecznym i przestrzenno-funkcjonalnym. Pierwsze z nich dotyczy aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji w oparciu o zastosowanie instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym, zawodowym i zdrowotnym. Przedsięwzięcie wpisuje się w interwencję w sferze społecznej, w której jednym z głównych zdiagnozowanych problemów jest brak samowystarczalności ekonomicznej gospodarstw co zostało udowodnione wysokim odsetkiem osób zależnych od pomocy społecznej. Dlatego przedsięwzięcie wpisuje się w proces rewitalizacji w zakresie ograniczenia skali negatywnych zjawisk społecznych.

Drugie przedsięwzięcie dotyczy natomiast rozwoju infrastruktury społecznej w postaci modernizacji placu zabaw wraz z rozbudową o siłownię zewnętrzną. Dane przedsięwzięcie ma na celu stworzenie atrakcyjnej infrastruktury o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym na obszarze rewitalizacji. Działanie wspiera realizację pozytywnych przemian społecznych i sprzyja aktywizacji i integracji mieszkańców. Podobny charakter ma także przedsięwzięcie trzecie, które dotyczy budowy parku do ćwiczeń kelisteniki / street workout. Wpisuje się ono w rozwój infrastruktury społecznej i propagowanie aktywizacji i integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji.

10.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna polega na wypracowaniu odpowiedniego systemu zarządzania i oceny programu rewitalizacji. W ramach realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 utworzono system, który zapewnia aktywny udział wszystkich interesariuszy. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację programu rewitalizacji jest Miasto Radziejów, które wspólnie z pozostałymi interesariuszami rewitalizacji będzie prowadziło proces rewitalizacji na danym obszarze. System zarządzania został opisany szczegółowo w rozdziale XIII. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.

10.4. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania została zachowana we wszystkich przedsięwzięciach, co oznacza, że w kontekście polityki spójności 2014-2020 projekty opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR i EFS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Projekty zakładają różne źródła finansowania, w tym: środki własne podmiotów realizujących dane zadania. Wszystkie źródła finansowania wzajemnie się uzupełniają celem uzyskania korzystnych efektów rewitalizacji. Projekty rewitalizacyjne mogą zostać dofinansowane z różnych źródeł, także krajowych, które wskazano w projektach. Dokładne wskazanie źródeł finansowania i szacunkowa wielkość została przedstawiona w rozdziale XII. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE I HARMONOGRAM REALIZACJI W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.

10.5. Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie komplementarności międzyokresowej było możliwe dzięki integracji projektów o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji na terenie Miasta Radziejów. Dane działania są komplementarne z zaplanowanymi projektami i przedsięwzięciami ujętymi w LPR. Program jest także kontynuacją i uzupełnieniem wcześniejszych projektów o charakterze rewitalizacyjnym i nie powiela zrealizowanych wcześniej przedsięwzięć. Tabela 20 przedstawia zrealizowane projekty o charakterze rewitalizacyjnym na terenie Miasta Radziejów.

Tabela 20. Wykaz projektów zrealizowanych i w trakcie realizacji

Nr	Tytuł projektu	Źródło dofinansowania	Lata realizacji
1	„Spotkania z historią i tradycją”	POKL 2007-2013	2011-2012
2	„Przez sport po zdrowie”	POKL 2007-2013	2012-2013
3	„Wsparcie systemowe rodzin przez MOPS w Radziejowie”	POKL 2007-2013	2011, 2012, 2013
4	„Wspólnymi siłami”	POKL 2007-2013	2011
5	„Budowa dróg gminnych w Radziejowie”	RPO WK-P 2007-2013	2009-2012

Nr	Tytuł projektu	Źródło dofinansowania	Lata realizacji
6	„Przebudowa dróg gminnych w Radziejowie”	RPO WK-P 2007-2013	2009-2012
7	„Termomodernizacja budynku "B" Publicznej Szkoły Nr 1 w Radziejowie”	RPO WK-P 2007-2013	2009-2010
8	„Termomodernizacja budynku Publicznego Przedszkola Nr 1 w Radziejowie”	RPO WK-P 2007-2013	2009-2012
9	„Budowa sieci wodociągowej wraz z siecią kanalizacji sanitarnej w Radziejowie”	RPO WK-P 2007-2013	2008-2010
10	„Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Radziejowie”	RPO WK-P 2007-2013	2008-2010
11	„Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami ścieków, przyłączami oraz kanałem tłocznym w pasie drogowym ulic: Kazimierza Wielkiego, Ks. Wieczorka, Górczyńskiego, Franciszkańskiej, Moniuszki, Paderewskiego, Toruńskiej, Chopina w mieście Radziejów”	RPO WK-P 2007-2013	2008-2010
12	„Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w Radziejowie II etap”	RPO WK-P 2007-2013	2009-2013
13	„Zagospodarowanie przestrzeni publicznej ulic osiedlowych na obszarze osiedle przy ul. Objezdnej I etap”	RPO WK-P 2007-2013	2011-2013
14	„Przebudowa budynku przy ul. Rynek 1 celem utworzenia punktu Radziejowskie Centrum Przedsiębiorczości”	RPO WK-P 2007-2013	2009-2011
15	„Termomodernizacja budynku Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Radziejowie”	RPO WK-P 2007-2013	2011-2014
16	„Przebudowa dróg gminnych wraz z budową i przebudową chodników oraz parkingów”	RPO WK-P 2007-2013	2014-2015
17	„Radziejowska Biblioteka OdNowa”	MKiDN	2016-2017
18	„Pomocna Dłoń”	RPO WK-P 2014-2020	2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Radziejowie

Większa część projektów realizowanych w poprzednich latach miała charakter infrastrukturalny i była ukierunkowana na rozwój podstawowej infrastruktury technicznej, która miała na celu poprawę jakości życia mieszkańców Miasta Radziejów. Część z tych działań dotyczyła systematycznej rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej. W latach 2008-2013 zrealizowano 4 projekty w tym zakresie (projekty o nr 9-12). Drugim rodzajem inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej była przebudowa dróg lokalnych (projekty nr 5, 6 i 16). Miasto Radziejów rozwijało także infrastrukturę społeczną w postaci budynków Szkoły Nr 1 i Przedszkola Nr 1, czy termomodernizacji budynku MOSiR. W ramach infrastruktury społecznej modernizacji podlega także Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Radziejowie realizowana w ramach projektu „Radziejowska Biblioteka OdNowa”. Projekty o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowane w poprzedniej perspektywie to także zagospodarowanie przestrzeni publicznej ulic osiedlowych na obszarze osiedla przy ulicy Objezdnej, czy utworzenie punktu Radziejowskiego Centrum Przedsiębiorczości. Powyższe działania były skierowane na rozwój lokalnej infrastruktury technicznej i społecznej. Zrealizowano aż 12 projektów, które dotyczyły działań twardych, z czego największe z nich były związane ze skanalizowaniem Miasta.

Projekty społeczne stanowiły mniejszość wśród zrealizowanych w poprzednich latach działań. Są to projekty o nr 1, 2, 3, 4 i 18 ujęte w Tabeli 21. Działania 3 i 4 były skierowane przede wszystkim do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej zależnych od usług

MOPS. Pierwsze dwa projekty były natomiast skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej. Pierwszy z nich miał na celu propagowanie i zainteresowanie najmłodszej części społeczeństwa kulturą i sztuką, natomiast drugi był odpowiedzialny za promocję zdrowego stylu życia.

Zaplanowane projekty w niniejszym LPR są działaniami będącymi w części kontynuacją, a także uzupełnieniem wcześniej zrealizowanych projektów. Szczególnie projekty społeczne są ukierunkowane do grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Diagnoza wykazała potrzebę dalszego przeciwdziałania problemom społecznym w zakresie procesu starzenia się społeczeństwa, czy zależności od pomocy społecznej.

W poprzedniej perspektywie zrealizowano dużo działań o charakterze infrastrukturalnym. W LPR zaplanowano dwa projekty główne, których zadaniem jest rozwój infrastruktury społecznej w celu aktywizacji lokalnej społeczności co wspólnie ma doprowadzić do ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji.

XI MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE MIASTA W PROCES REWITALIZACJI

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 jest dokumentem o charakterze strategicznym dla wyznaczonego obszaru gminy, który znajduje się w stanie kryzysowym. Dlatego zachodzi konieczność zaangażowania różnych grup interesariuszy do prac na etapie przygotowania programu, jak i w proces jego wdrażania, monitorowania i oceny. Interesariusze powinni pochodzić z obszaru rewitalizacji lub powinni być z nim związani.

Warunkiem koniecznym do skutecznego przeprowadzenia procesu rewitalizacji jest aktywny udział interesariuszy. Główne grupy interesariuszy w Mieście Radziejów to:

- Gmina Miasto Radziejów i jej jednostki organizacyjne,
- mieszkańcy Miasta Radziejów, a w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- przedsiębiorcy z terenu Miasta Radziejów,
- organizacje pozarządowe działające na terenie Miasta Radziejów,
- pozostali interesariusze zainteresowani realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji.

LPR został opracowany dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji Miasta Radziejów, który obejmuje jednostkę strukturalną – Obszar nr 7.

Prowadzenie rewitalizacji jest zadaniem własnym gminy, dlatego realizując zadania własne Miasto Radziejów przystąpiło do opracowania Diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radziejów. Pierwszym krokiem było zbadanie negatywnych zjawisk występujących na obszarze miasta, predysponujących dane jednostki strukturalne do podjęcia działań rewitalizacyjnych.

W celu włączenia interesariuszy rewitalizacji przeprowadzono szereg działań zapewniających ich udział na różnych etapach procesu rewitalizacji. Wybrano następujące formy konsultacji społecznych:

- spotkania,

- debaty,
- zbieranie uwag ustnych i pisemnych,

Pierwszym etapem procesu rewitalizacji było przeprowadzenia analiz zmierzających do wyznaczenia obszaru koncentracji negatywnych zjawisk. Po opracowaniu projektu diagnozy przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące propozycji wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radziejów. Konsultacje odbyły się w dniach od 2 do 10 listopada 2017 r. Wybrano następujące formy konsultacji społecznych:

- spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji, na którym przedstawiono propozycje wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także możliwość wyrażenia uwag, opinii i propozycji oraz składanie ich do protokołu. Spotkanie odbyło się w dnia 6 listopada 2017 r. w Urzędzie Miasta w Radziejowie
- Zbierania uwag ustnych – uwagi można było składać w okresie od dnia 2 do 10 listopada 2017 r. w Urzędzie Miasta Radziejów,
- Zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularza zamieszczonego na stronie Miasta Radziejów w Biuletynie Informacji Publicznej. Uwagi również można było składać w terminie od dnia 2 do 10 listopada 2017 r.

W trakcie konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi w formie pisemnej za pomocą formularza konsultacyjnego.

W trakcie spotkania przedstawiono projekt diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Omówiono także następujące zagadnienia: definicja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sposób wyznaczenia tych obszarów i wskaźniki które zaproponowano do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Poruszono także podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją, a także możliwości jakie daje rewitalizacja i realizacja lokalnego programu rewitalizacji co pozwoliło interesariuszom lepiej zrozumieć tematykę rewitalizacji.

Obecni na spotkaniu interesariusze potwierdzili potrzebę przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych i zasadność wyboru wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Ryc. 12. Plakat informujący o konsultacjach społecznych

Źródło: opracowanie własne

Po przeprowadzeniu konsultacji społecznych dotyczących wyznaczonego obszaru rewitalizacji i poznaniu opinii interesariuszy opracowano projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022. Przedmiotowy dokument również podano do konsultacji społecznych, które odbyły się w terminie od 28 listopada do 5 grudnia 2017 r. Wybrano następujące formy konsultacji:

- Spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji, na których został omówiony projekt „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022”, a także była możliwość wyrażenia uwag, opinii i propozycji oraz składania ich do protokołu. Spotkanie odbyło się w Urzędzie Miasta w Radziejowie w dniu 4 grudnia 2017 r. o godzinie 15:00.
- Zbierania uwag ustnych - uwagi można było składać w okresie od 28 listopada do 5 grudnia 2017 r. w Urzędzie Miasta w Radziejowie, ul. Kościuszki 20/22, 88-200 Radziejów.
- Zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularza

zamieszczonego na stronie internetowej Miasta Radziejów oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Na spotkaniu otwartym został przedstawiony projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022. W ramach spotkania omówiono szczegółowo założenia programu, oraz jakie korzyści może przynieść jego realizacja dla obszaru rewitalizacji. Interesariusze mieli możliwość zgłoszenia swoich pomysłów i uwag do przedstawionego projektu programu rewitalizacji. Podczas spotkania interesariusze potwierdzili zasadność zaplanowanej interwencji dla obszaru rewitalizacji.

W trakcie konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 zaplanowano także udział interesariuszy na dalszych etapach procesu rewitalizacji, a mianowicie wdrażania, monitoringu i oceny LPR. Program Rewitalizacji ma charakter otwarty i w trakcie jego realizacji kluczową rolę będą odgrywać mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy, organizację pozarządowe i pozostali interesariusze zainteresowani aktywnym uczestnictwem we wdrażaniu założeń programu.

Włączenie interesariuszy w proces monitoringu i oceny programu będzie polegało na możliwości zgłaszania uwag dotyczących realizacji dodatkowych projektów i przedsięwzięć możliwych do wpisania w program rewitalizacji, a także pozostałych zapisów programu. Uwagi będą zbierane przez członków Zespołu ds. rewitalizacji, pracowników Urzędu Miasta Radziejów, pracowników MOPS, a także Radnych. Zbieranie uwag jest procesem ciągłym i będą one rozpatrywane podczas przeprowadzonej co najmniej **raz na dwa lata** ocenie aktualności i realizacji programu rewitalizacji. Dana ocena będzie sporządzana w formie raportu, który będzie podany do publicznej wiadomości za pośrednictwem BIP (szczegółowy opis w rozdziale XIV. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI).

LPR może zostać aktualizowany w zależności od zmieniającej się dynamicznie sytuacji społeczno-gospodarczej i potrzeb interesariuszy rewitalizacji. Zespół ds. rewitalizacji jest również odpowiedzialny za współpracę ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji. Dają to możliwość organizacji dodatkowych spotkań informacyjno-edukacyjnych dotyczących prowadzonego procesu rewitalizacji, a także zachęcających mieszkańców, przedsiębiorców i pozostałych interesariuszy do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji. Za promocje zaplanowanych w programie przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych odpowiedzialny będzie Zespół ds. rewitalizacji. W tym celu zostaną wykorzystane dostępne środki przekazu tj. prasa lokalna, Internet, media społecznościowe. tak aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców z Miasta Radziejów. W ramach działań informacyjnych będą również wykorzystane ogłoszenia, plakaty, ulotki, a także spotkania organizowane przez Zespół.

XII. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE I HARMONOGRAM REALIZACJI W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Niniejszy rozdział przedstawia harmonogram i szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych wraz ze wskazaniem wielkości dofinansowania możliwego do uzyskania z różnych źródeł. Termin realizacji danego projektu został podany w przybliżeniu. Możliwe źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych wynikających z przedsięwzięć głównych, zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 21. Główne projekty rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji	Termin realizacji projektu	Projekt (nr)*	Typ projektu**	Przedsięwzięcie	Podmiot/y realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (mln zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	2019-2021	1	S	1	Gmina Miasto Radziejów	200 000	85	170 000	Środki własne Gminy Miasto Radziejów	RPO (EFS)	Środki budżetu państwa, WFOŚ	-	9.3	9.3.2	Projekt nr 4
	2018	2	G	1	Gmina Miasto Radziejów	15 000	-	-	Środki własne Gminy Miasto Radziejów	-	-	-	-	-	-
	2019-2021	3	S	2	Gmina Miasto Radziejów	300 000	85	255 000	Środki własne Gminy Miasto Radziejów	RPO (EFS)	Środki budżetu państwa, WFOŚ	-	9.3	9.3.2	Projekt nr 5
	2019-2020	4	PF	3	Gmina Miasto Radziejów	1 300 000	85	1 105 000	Środki własne Gminy Miasto Radziejów	RPO (EFRR)	-	-	6.2	-	Projekt nr 1 i 6
	2019-2020	5	PF	3	Gmina Miasto Radziejów	710 000	85	603 500	Środki własne Gminy Miasto Radziejów	RPO (EFRR)	-	-	6.2	-	Projekt nr 3
	2019-2020	6	S	4	Gmina Miasto Radziejów	10 000	-	-	Środki własne Gminy Miasto Radziejów	-	-	-	-	-	Projekt nr 4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020

* pełne nazwy projektów podano w liście poniżej

** typy projektów: S – społeczny, G – gospodarczy, PF – przestrzenno-funkcjonalny,

Przedsięwzięcie 1. Realizacja działań aktywizujących i integrujących mieszkańców obszaru rewitalizacji

Projekt 1. Utworzenie Klubu Seniora

Projekt 2. Pierwszy krok we własny biznes – wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości

Przedsięwzięcie 2. Utworzenie usług społecznych skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Projekt 3. Utworzenie Centrum Usług Środowiskowych

Przedsięwzięcie 3. Adaptacja i modernizacja obiektów na cele społeczne

Projekt 4. Przebudowa budynku przy ul. Kościuszki 1 w Radziejowie na cele społeczne

Projekt 5. Przebudowa budynku przy ul. Rynek 14 w Radziejowie na cele społeczne

Przedsięwzięcie 4. Realizacja działań społecznych adresowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Projekt 6. Animacja lokalna przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu

Możliwe źródła finansowania przedsięwzięć uzupełniających zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 22. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji	Lp.	Typ przedsięwzięcia*	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Źródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	1	S	1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców Radziejowa	650 000	EFS		-	Fundacja Ekspert – Kujawy
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	2	PF	2. Modernizacja placu zabaw i utworzenie siłowni zewnętrznej w Radziejowie	100 000	Środki własne Gminy Miasto Radziejów	EFRR	-	-
Obszar rewitalizacji Miasta Radziejów	3	PF	3. Budowa parku do ćwiczeń kelisteniki / street workout	100 000	Środki własne Gminy Miasto Radziejów	EFRR	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020

* typy projektów: S – społeczny, PF – przestrzenno-funkcjonalny

Należy zaznaczyć, że na chwilę obecną nie występuje współfinansowanie projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków prywatnych, ponieważ żaden z podmiotów prywatnych nie wyraził chęci uczestnictwa w działaniach rewitalizacyjnych mimo przeprowadzonej w ramach konsultacji społecznych promocji rewitalizacji i omówienia możliwości w partycypowaniu w procesie rewitalizacji poprzez realizację różnorodnych projektów. Jednak jeśli w przyszłości pojawią się podmioty zainteresowane realizacją projektu wpisującego się w zakres interwencji opisanej w LPR będą mogły zostać ujęte w programie.

XIII. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 wymaga odpowiedniego systemu zarządzania, ze względu na swoją złożoność. Konieczne jest odpowiednie przygotowanie informacyjne i aktywna partycypacja wszystkich interesariuszy rewitalizacji. LPR jest narzędziem do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Jednak, żeby jego realizacja przyniosła oczekiwane efekty potrzebne jest sukcesywne wdrażanie wyznaczonych przedsięwzięć i stały monitoring ich realizacji.

Za realizację LPR odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta. Organem wspomagającym Burmistrza i odpowiedzialnym za wdrażanie i realizację LPR będzie Zespół ds. rewitalizacji powołany przez Burmistrza. Zespół ds. rewitalizacji będzie funkcjonował w strukturze Urzędu Miasta i tam również będzie jego siedziba. W skład Zespołu wejdą pracownicy Urzędu Miasta m.in pracownicy Referatu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej oraz poszczególni pracownicy Referatu Finansowego i przedstawiciele MOPS i RDK. Za organizację prac Zespołu odpowiedzialny będzie Burmistrz Miasta. Za obsługę administracyjną prac Zespołu odpowiada Urząd Miasta w Radziejowie.

Zespół będzie aktywnie współpracował ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji i będzie odpowiedzialny za:

- koordynację wdrażania LPR,
- aktualizacje założeń Programu (zmiany granic obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, weryfikacji efektywności prowadzonych działań),
- aktualizacje danych dotyczących sytuacji kryzysowych w mieście,
- organizację systemu monitoringu LPR,
- aktywną współpracę z interesariuszami rewitalizacji,
- opracowywanie raportów z realizacji LPR i przedstawienie ich opinii publicznej,
- promocję projektów rewitalizacyjnych (działania marketingowe mające na celu pozyskanie inwestorów, włączenie w proces rewitalizacji społeczności lokalnej).

Zespół będzie działał w strukturze Urzędu Miasta i bezpośrednio podlegał Burmistrzami Miasta, który będzie sprawował nadzór nad jego pracami. Zespół ds. rewitalizacji realizuje zadania związane z wdrażaniem, monitoringiem i oceną Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 w ramach swoich dotychczasowych obowiązków służbowych, dlatego nie określa się kosztów zarządzania programem rewitalizacji. Zespół ds. rewitalizacji zostanie powołany niezwłocznie po uchwaleniu programu (na podstawie zarządzenia Burmistrza Miasta, gdzie zostanie określony jego skład i regulamin organizacyjny) i będzie funkcjonował do zakończenia jego realizacji.

Zespół ds. rewitalizacji będzie również odpowiedzialny za aktywną partycypację społeczną w sprawach dotyczących aktualizacji programu, czy promowania poszczególnych projektów. Celem dialogu społecznego jest poznanie aktualnych potrzeb lokalnej społeczności, aby możliwie w najbardziej efektywny sposób realizować LPR. Dlatego Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 ma charakter otwarty i w trakcie jego realizacji kluczową rolę będą odgrywali mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i inni interesariusze zainteresowani aktywnym uczestnictwem we wdrażaniu programu. Członkowie Zespołu będą zbierać od pozostałych interesariuszy propozycje zmian dotyczących działań możliwych do ujęcia w dokumencie, a także

występujących problemów. Uwagi będą mogły być zgłaszane bezpośrednio u członków Zespołu ds. rewitalizacji, ale także do:

- pracowników Urzędu Miasta w Radziejowie bezpośrednio zaangażowanych w proces rewitalizacji,
- pracowników MOPS – zgłaszanie potrzeb i propozycji, w szczególności przez osoby będące podopiecznymi danej jednostki,
- za pośrednictwem Radnych Miasta, którzy są bezpośrednimi przedstawicielami mieszkańców,

Interesariusze rewitalizacji będą mogli brać czynny udział w procesie przygotowania, wdrażania i monitoringu LPR w ramach sporządzanej **co najmniej raz na dwa lata** ocenie aktualności i realizacji programu. Dana ocena będzie sporządzana w formie raportu, którego zakres został opisany w rozdziale **XIV. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI**. Raport zostanie podany do publicznej wiadomości za pośrednictwem Biuletynu Informacji Publicznej. Umożliwi to aktywny udział interesariuszy, którzy będą mogli zapoznać się oceną prowadzonego procesu rewitalizacji w gminie i będą mogli zgłaszać swoje uwagi, pomysły i własne projekty. Taka procedura zarządzania programem umożliwi wpływ interesariuszy na kształt procesu rewitalizacji, dostosowany do zmieniającej się sytuacji w Mieście i lokalnych potrzeb w zakresie rewitalizacji. Uwagi zgłoszone przez interesariuszy będą rozpatrzone i brane pod uwagę podczas ewentualnej aktualizacji programu.

XIV. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

System monitorowania i oceny LPR to niezbędne narzędzie kontroli efektywności realizacji programu. Cel rewitalizacji i stopień jego realizacji oraz skuteczności poszczególnych projektów musi być weryfikowany przez odpowiedni podmiot. Jednostką odpowiedzialną za monitoring i ocenę LPR będzie wspomniany wcześniej Zespół ds. rewitalizacji.

Jednym z zadań Zespołu jest składanie raportów z wdrażania LPR Burmistrzowi Miasta wraz z propozycją ewentualnych zmian do wprowadzenia. Raport będzie sporządzany **co najmniej raz na 2 lata** i będzie stanowić podstawę oceny LPR, którą Burmistrz udostępniania wszystkim interesariuszom rewitalizacji za pośrednictwem Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Radziejów.

System monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 stanowi **raport** będący podstawą do monitoringu i oceny aktualności LPR. System zawiera następujące elementy:

- wskaźniki monitorowania efektów realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022 – wskaźniki odpowiadające celowi rewitalizacji ujęte w Tabeli 14. Wskaźniki odpowiadające celowi rewitalizacji w podrozdziale 8.2.

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU,

- raporty z realizacji projektów/przedsięwzięć – opisujące przebieg procesu wdrażania poszczególnych działań rewitalizacyjnych poprzez poszczególne projekty główne i przedsięwzięcia uzupełniające wraz oceną zgodności zrealizowanych zadań z zamierzonymi efektami (raporty z realizacji projektów zawierające **karty oceny projektów/przedsięwzięć**),
- dane jakościowe, które będą zawierać opis zaangażowania interesariuszy w proces rewitalizacji, opis zmian w sytuacji społecznej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej i środowiskowej (dane opisowe),
- wykaz uwag zgłoszonych do programu oraz sposób i rozpatrzenia,
- ocenę aktualności treści LPR,
- protokoły z przeprowadzonych spotkań, jako załączniki do raportu.
- prognoza realizacji programu i wskazanie ewentualnej potrzeby jego aktualizacji.

Poniżej przedstawiono kartę oceny projektu/przedsięwzięcia, która będzie integralną częścią raportu z realizacji projektu, czy przedsięwzięcia i będzie stanowiła podstawę oceny poszczególnych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Karty będą zbierane przez członków Zespołu ds. rewitalizacji po realizacji konkretnego projektu/przedsięwzięcia od podmiotów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych z nich.

Tabela 23. Karta oceny projektu/przedsięwzięcia

Nazwa projektu/przedsięwzięcia			
Podmiot/y realizujące			
Planowany termin realizacji		Rzeczywisty termin realizacji	
Wskaźniki			
Wskaźniki produktu	Wartość założona		Wartość osiągnięta
Wskaźniki bezpośredniego rezultatu	Wartość założona		Wartość osiągnięta
Opis realizacji projektu i informacje dodatkowe			
Sporządził		Data	
Zatwierdził		Data	

Źródło: opracowanie własne

Realizacja LPR będzie również podlegała monitorowaniu przez IZ RPO w przypadku gdy gmina realizuje projekty dofinansowane z RPO WK-P. W związku z tym Burmistrz Miasta jest zobowiązany do przekazywania sprawozdań kwartalnych opisujących osiągnięte wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu bezpośredniego określonych działań/poddziałań RPO WK-P wybranych do konkretnych projektów z przedsięwzięcia głównego. Natomiast raz na dwa lata Burmistrz będzie zobligowany do przekazania sprawozdania zawierające informację w zakresie wybranych wskaźników stanu kryzysowego, które będzie zawierało:

- wartości bazowe i aktualne wskaźników,
- analizę wskaźników, w tym wyjaśnienie w przypadku gdy analizowane wskaźniki stanu kryzysowego będą wskazywały na niską efektywność działań rewitalizacyjnych.

Po sporządzeniu, zaopiniowaniu i publikacji oceny, Burmistrz nie podejmuje dalszych działań (w przypadku stwierdzenia aktualności LPR) albo występuje do Rady Miasta z wnioskiem o zmianę LPR (wobec stwierdzenia, że utracił on walor aktualności).

Postępowanie w przedmiocie zmiany LPR może wynikać z oceny (opisanej powyżej), lecz może być również efektem innych działań (np. aktualizacji listy przedsięwzięć).

XIV. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 53, 57 i 58 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, przystępując do opracowywania dokumentu wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy z wnioskiem o odstąpienie od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przedmiotowego dokumentu. Wymienione jednostki uzgodniły możliwość odstąpienia:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy pismem nr WOO.410.530.2017.KB z dnia ,
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy pismem nr NNZ.9022.1.653.2017.

Mając na uwadze uzyskane uzgodnienia oraz charakter działań przewidzianych w przedmiotowym dokumencie Burmistrz Miasta Radziejów odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Radziejów na lata 2017-2022.

SPIS TABEL

<i>Tabela 1. Liczba ludności w Mieście Radziejów w latach 2011-2015 wg poszczególnych grup wieku.....</i>	<i>15</i>
<i>Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.....</i>	<i>16</i>
<i>Tabela 3. Struktura wiekowa budynków mieszkalnych na terenie Miasta Radziejów.....</i>	<i>17</i>
<i>Tabela 4. Liczba ludności Miasta Radziejów w podziale na ulice.....</i>	<i>20</i>
<i>Tabela 5. Wykaz wydzielonych jednostek strukturalnych według udziału liczby ludności i zajmowanej powierzchni Miasta Radziejów.....</i>	<i>24</i>
<i>Tabela 6. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze.....</i>	<i>27</i>
<i>Tabela 7. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.....</i>	<i>30</i>
<i>Tabela 8. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze.....</i>	<i>32</i>
<i>Tabela 9. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.....</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 10. Wskaźniki uwzględnione do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Radziejów.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabela 11. Podstawowe informacje dotyczące obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....</i>	<i>42</i>
<i>Tabela 12. Najważniejsze problemy i potencjały występujące na obszarze rewitalizacji Miasta Radziejowa.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabela 13. Proces rewitalizacji w obszarze rewitalizacji Miasta Radziejów.....</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 14. Wskaźniki odpowiadające celowi rewitalizacji.....</i>	<i>50</i>
<i>Tabela 15. Przedsięwzięcia główne i projekty.....</i>	<i>51</i>
<i>Tabela 16. Główne przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne.....</i>	<i>52</i>
<i>Tabela 17. Przedsięwzięcia uzupełniające.....</i>	<i>70</i>
<i>Tabela 18. Komplementarność przestrzenna.....</i>	<i>72</i>
<i>Tabela 19. Powiązania projektów głównych.....</i>	<i>74</i>
<i>Tabela 20. Wykaz projektów zrealizowanych i w trakcie realizacji.....</i>	<i>76</i>
<i>Tabela 21. Główne projekty rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....</i>	<i>82</i>
<i>Tabela 22. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – szacunkowe ramy finansowe.....</i>	<i>83</i>
<i>Tabela 23. Karta oceny projektu/przedsięwzięcia.....</i>	<i>86</i>

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Położenie Miasta Radziejów na tle kraju, województwa i powiatu	13
Ryc. 2. Liczba ludności Miasta Radziejów w latach 2011-2015.....	14
Ryc. 3. Wydzielone jednostki strukturalne na terenie Miasta Radziejów.....	25
Ryc. 4. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne zjawiska	28
Ryc. 5. Udział (%)osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze – ujęcie graficzne zjawiska	31
Ryc. 6. Udział (%) dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku – ujęcie graficzne zjawiska.....	33
Ryc. 7. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze – ujęcie graficzne zjawiska.....	35
Ryc. 8. Obszar zdegradowany na terenie Miasta Radziejów.....	39
Ryc. 9. Obszar rewitalizacji na terenie Miasta Radziejów.....	41
Ryc. 10. Obszar rewitalizacji na terenie Miasta Radziejów na tle podziału ewidencyjnego.....	42
Ryc. 11. Wymiary komplementarności projektów rewitalizacyjnych.....	71
Ryc. 12. Plakat informujący o konsultacjach społecznych	80

WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA

Wybrane akty prawne (stan prawny na listopad 2017 r.)

- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 poz. 1023, ze zm.),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1 875),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2017 r., poz. 1073, ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2016 r., poz. 1828),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. 2016 r., poz. 1610, ze zm.),
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. 2017 r. poz. 2101),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2017 r., poz. 2077),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2017 r. poz. 1769, ze zm.),

Literatura i wybrane dokumenty programowe

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 Założenia,
- Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie,
- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020,
- Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020,
- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego,
- Kujawsko-Pomorski Regionalny Program Operacyjny 2014-2020,
- Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,
- Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Radziejowskiego,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Radziejów,
- Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011-2020,
- Strategia Rozwoju Miasta Radziejów na lata 2016 – 2022,

Dostępne strony internetowe

- www.stat.gov.pl,
- www.geoportal.gov.pl,
- www.funduszeuropejskie.gov.pl,
- www.mojregion.eu

ZAŁĄCZNIKI

1. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Miasta Radziejów